РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орґан Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 22-го МАЯ 1919. Ч. 60. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. THURSDAY, MAY 22, 1919. No. 60.

ПОЛЯКИ ЗЛОМИЛИ РОЗЕМ З УКРАЇНЦЯМИ.

Польські війска розпочали наступ. -- Боротьба в околиці Жовкви і Старого Самбора.

СТРАШНІ ПОШЕСТИ В ГАЛИЧИНЇ. --- ЧЕТВЕРТА ЧАСТЬ НАСЕЛЕНЯ ПО МІСТАХ ПОПАЛА В НЕДУГИ.

Українські мирові делеґати відбули нараду з полковником Гавзом.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 21, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДЕЛЕҐАТІВ З ПОЛКОВНИКОМ ГАВЗОМ.

(Спеціяльна телеграма до Українського Народного Комітету).

ПАРИЖ, 17. мая. — За старанем конґресмена Геміла відбули ся у вівторок пополудни важні наради між полковником Гавзом, Гемілом, Біликом, Сидоренком і Петрушевичом з Канади. Наради увінчали ся добрим успіхом. Ми всї урадувані.

Через сї наради навязали ся близші і щирійші зносини між українською делеґацією і мировою конференцією. — **Геміл.**

СПРАВА РОЗЕМУ МІЖ УКРАЇНЦЯМИ І ПОЛЯКАМИ.

Мировій конференції предложено меморіял.

(Спеціяльна телеграма до Українського Народного Комітету).

ПАРИЖ, 18. мая. — Перемирна комісія, яка недавно прибула з Галичини, предложила справу розему між Українцями і Поляками аліянтській перемирній комісії. Рішене наступить протяґом кількох днів. Під сю пору йде робота коло визначеня тимчасової невтральної лінії між українською і польською армією в цїли застановленя боротьби. Ся лінія буде обовязувати обі сторони доти, поки мирова конференція і Ліґа Народів не визначать сталих границь між Польщею і Україною. Проф. Стефан Томашівський виготовив український меморіял, який предложено мировій конференції.

Др. Білик був дуже помічний при виготовленю сього меморіялу, працюючи днями і ночами.

Українська перемирна комісія помагала також. Президент Сидоренко і цїла делеґація дуже вдоволені. Вважаємо се за успіх і за тимчасове корисне полагоджене нашої справи. Лист висилаю. — **Геміл.**

ВІСТИ ПРО ЗАКЛЮЧЕНЄ РОЗЕМУ З ПОЛЯКАМИ ПОКАЗУЮТЬ СЯ ПЕРЕДЧАСНІ.

Падеревскі іде до Праги на нараду з Масариком.

ПАРИЖ, 19. мая. — Комісію, яку іменувала головна рада мирової конференції в цїли заключеня розему між Польщею і Україною, розвязано. Дальший розвій в сїй справі буде, як здаєть ся, залежати від акції, яку підіймуть Поляки.

Польський премієр, Падеревскі, як се доносять одержані вісти, находить ся в дорозї до Праги, щоби відбути нараду з Масариком, президентом чесько-словацької републики. Відти удасть ся Падеревскі до Парижа на конференцію в справі українського положеня.

Сподіють ся, що Падеревскі прибуде до Парижа в четвер. В кругах мирової конференції панує переконане, що польські трудности будуть полагоджені в такий спосіб, аби Падеревскі позістав надальше на становищи премієра.

ПОЛЯКИ НЕ ПРИЙМИЛИ УКРАЇНСЬКИХ УСЛІВІЙ.

(Після кореспонденції К. МекДоналда).

ПАРИЖ, 20. мая. — Вісти, які подали були перед кількома днями американські урядові представники в справі заключеня розему між Поляками і Українцями, показали ся передчасні.

Одержані вісти доносять, що боротьба у східній Галичині триває дальше та що Поляки не згодили ся приймити українські услівя.

ПОЛЯКИ ЗА ДАЛЬШОЮ БОРОТЬБОЮ З УКРАЇНЦЯМИ.

Падеревскі іде до Парижа просити аліянтів, щоби вони звільнили Польщу від приреченя.

ПАРИЖ, 19. мая. — Польський премієр, Іґнац Ян Падеревскі, має прибути в четвер до Парижа. В кругах мирової конференції панує переконане, що крізу в Польщі дасть ся полагодити в сей спосіб, щоби Падеревскі задержав надальше уряд премієра.

Як доносять, Падеревскі буде робити стараня узискати від аліянтів звільнене Польщі від приреченя, зробленого нею щодо воєнних операцій проти Українців.

ПОЛЯКИ ЗДЕРЖАЛИ НАСТУП УКРАЇНЦІВ.

Українцї мали потерпіти тяжкі втрати.

ВАРШАВА, 19. мая. — Поляки зломили зовсім наступ Українців, як се доносить нинїшний урядовий звіт.

По завзятій битві Поляки заняли Балицю і Новосілки. Втрати Українців були незвичайно тяжкі.

БОРОТЬБА КОЛО ЛЬВОВА ТРИВАЄ ДАЛЬШЕ.

Поляки доносять про побіду коло Жовкви і Куликова.

ВАРШАВА, 17. мая. — Польські війска відбили наступ Українців на лінії Пруси-Каменобрід, на північ і на схід від Львова, як се доносить нинїшний урядовий рапорт польської головної кватири.

На північ від Куликова, на північ від Львова, польські війска посунули ся значно наперед і віднесли також побіду над Українцями в околиці Жовкви.

На литовсько-білоруськім фронтї, як се говорить ся в рапорті, Поляки перевели наступ проти неприятеля, беручи полонених і здобуваючи воєнні матеріяли.

НАСТУП ПОЛЯКІВ НА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

За всяку цїну хочуть здобути нафтові терени.

(Після кореспонденції Камерона Макензі).

ВАРШАВА, 19. мая. — Наступ Поляків проти Українців триває дальше. Польські війска переломили українську боєву лінію і Українці уступають назад. Богато Українців взято в полон.

Такі вісти подає останний рапорт головного штабу польської армії. Се означає, що польський сойм жадав безпроволочного розпочатя наступу проти Українців і рішив, що Падеревскі, на случай дальшого спротиву щодо наступу проти Українців, мусить уступити з уряду премієра.

Як доносять, справа резиґнації Падеревского ще не є полагоджена; вона має бути порішена остаточно завтра. Падеревскі заявив іменно, що завтра появить ся в соймі, щоби виголосити бесїду, в якій отверто і в подробицях представить своє становище і свої міркованя.

Урядовий рапорт польського генерального штабу звучить:

„Українці від довгого часу атакували наші становища у східній Галичинї. Щоби сьому перешкодити, наша головна команда рішила забезпечити при помочи наступу свої становища. Наші війска ломлять тепер укріплені боєві лінії Українців і заняли місто Старий Самбір. Ми взяли богато полонених і здобули один панцирний поїзд. Неприятель уступає поза ріку Желдець".

Загальне переконанє є, що премієр Падеревскі найшов ся в дуже скрутнім положеню. Кождого бажанем є виратувати його, коли він на се згодить ся. Однак Падеревскі є упертий і має переконанє, що він не може позістати довше на становище премієра з огляду на приреченє, яке він дав президентови Вілсонови і премієровиЛлойдови Джорджови в справі східної Галичини.

З другої сторони відомим є, що премієр Падеревскі вповні симпатизує з воєнними операціями, які тепер переводить ся проти Українців, а які скінчать ся правдоподібно в половині тижня здобутем нафтових теренів, кладучи отсим конець невиразній ситуації, яка від довгого часу панувала на українськім фронті.

Коротко кажучи, становище Падеревского є вповні зависиме від держав аліянтів і цїлий спір полягає в тім, що коли він уступить, то се станеть ся тому, що президентови Вілсонови і премієрови Ллойдови Джорджови більше залежить на переведеню їх власних ідей щодо українського фронту ніж на ратованю Падеревского. Коли би Падеревскі мав остати ся в уряді премієра, було би для нього конечним постарати ся о звільненє його від приреченя, яке він дав президентови Вілсонови і премієрови Ллойдови Джорджови.

Серед польського загалу панує переконанє, що на боєвім фронті у східній Галичині Українці допускають ся страшних насильств супроти Поляків. Се переконане є так сильне, що польський сойм займив рішуче становище, жадаючи переведеня наступу проти Українців без огляду на приреченя, дані Падеревским.

Між Поляками є ріжні здогади, длячого Падеревскі дав приреченє підчас свого побуту в Парижи. Кажуть, що Падеревскі, даючи приреченє президентови Вілсонови і премієрови Ллойдови Джорджови, не здавав собі справи з того, що се буде впрост проти бажаня польського народу. Инші знова припускають, що Падеревского змусили в певній степени до зробленя приреченя.

Причиною незвичайного парляментарного положеня в Польщі не є ані Падеревскі, ані якась инша особа. Її треба приписати польському темпераментови.

Премієр Падеревскі заявив в суботу на засїданю комісії військової і комісії для заграничних справ, що аліянти є противні всяким воєнним операціям у східній Галичині; вони є того переконаня, що Европа через довший час вела війну та що є пожадане, аби привернути загальний мир.

Падеревскі натякнув на трудність щодо ужитя армії ґен. Галера проти Українців, яка у великій части складаєть ся з американських горожан. Ся армія є зоружена за американські гроші, а Америка не веде війни проти Українців.

Дальше Падеревскі пояснив предложенє, яке зроблено на мировій конференції в справі галицької границї і нафтових теренів коло Борислава. Він поставив в сїй справі предложене зі своєї сторони, але його відкинено.

На спільнім засїданю піднесено справу, чи се не лежить часом в інтересї якогось „заграничного нафтового тросту", щоби бориславські нафтові тереви остали ся в посїданю Українців. На се Падеревскі не дав жадної відповіди.

Іґнац Дашиньскі, провідник соціялістичної партії, заявив, що першим обовязком сойму є підперти Падеревского.

В Польщі заносить ся на більше клопотів домашних. Зелїзничі робітники грозять страйком. Вони домагають ся підвисшеня платнї, на що правительство під теперішну пору скорше ніж колинебудь згодить ся.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ В РИМІ.

(Спеціяльна телеграма до Українського Народного Комітету).

РИМ, 17. мая. — Українська місія під моїм проводом прибула до Риму. — Поздоровленє. — **Мазуренко.**

СТРАШНІ ПОШЕСТИ ПО МІСТАХ В ГАЛИЧИНЇ.

Дасть ся відчувати великий брак лїкарів, лїків і санітарних средств.

СТАНИСЛАВІВ, 2. цьвітня. — Через Київ і Одесу поширили ся пошести, заволїчені сюди з Росії, до так страшних розмірів, що українське правительство вважало за конечне замкнути границї і точно ревідувати цивільних збігців і бувших воєнних бранців, які повертають тепер домів.

Як се виказує міжнародна комісія Червоного Хреста, майже четверта частина населеня Львова і инших осередків давної Галичини є заражена тифом, червінкою, сухотами або ріжними умовими і нервовими недугами.

Відносини погіршають ся чимраз більше з причини щораз тїснійших зносин з Росією. В однім з тутешних шпиталів є 500 хорих на тиф, а 600 на ріжні венеричні недуги. На 5,000.000 мешканців припадає заледви 60 лїкарів. Дотепер шість лїкарів померло на тиф, а три лежать хорі.

Відносини стали гірші з причини браку мила, дезинфекційних средств, зміни постелї і простирал. Майже всї фіранки з вікон забрано, щоби їх ужити на простирала і бандажі.

На 250 аптик 200 не мають лїків. По шпиталях лїчить ся людий, хорих на ріжні недуги, в тихсамих віддїлах.

Пошести заволїчено найбільше з Росії. Стверджено, що 70% жовнїрів червоної ґвардії є хорих на венеричні недуги. Богато пошестий заволїкли російські бранцї, які були інтерновані на Угорщинї, а які після підписаня розему повернули до Росії. Богато з них находить ся в страшнім станї здоровля. Коли власти їх освободили і сказали їм їхати домів, поїзди були так переповнені, що тисячі з полонених згинули в дорозї з голоду і недуг. Один поїзд, який тут задержав ся, висадив 300 трупів. Датепер похоронено тут поверх 3.000 тих нещасних.

В протягу одного тижня прибуло до Києва кілька транспортів з 600 мертвими. До поширеня недуг причиняють ся також воші. З причини браку поживи положенє хорих стає щораз гірше. Кави нема зовсїм. Фунт чаю коштує 8 долярів; фунт хлїба 50 центів; фунт цукру 1 доляр; уголь, дерево і мило є так дорогі, що за випранє сорочки треба заплатити 50 центів.

В НІМЕЧЧИНЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 21, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

МИРОВА КОМІСІЯ НІМЕЦЬКИХ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ РІШИЛА ВІДКИНУТИ МИРОВІ УСЛІВЯ.

ЛОНДОН, 19. мая. — Берлїнська соціялістична часопись „Форвертс" доносить, що мирова комісія установчих зборів рішила, щоби німецькі делеґати не підписували мирового договору, як се подає телеґрама з Амстердаму до „Сентрал Нюс".

Премієр Еберт проти принятя мира.

БЕРЛІН, 18. мая. — Президент Еберт, промовляючи на масових зборах в Берлїнї, заявив, що Німеччина „нїколи не згодить ся на підписанє такого мира".

В демонстрації проти мира брала участь велика товпа. Президент Еберт представив мирові услівя „яко продукт мстивої гістерії ворога". Свою бесїду закінчив він отсими словами: „Чужі держави не позволять на такий засуд Німеччини. Вони піднесуть свій голос разом з нами, що сей мир є закріпощенем та що такий мир не може бути підписаний".

Німцї предложать в середу відповідь на мирові услівя.

ПАРИЖ, 20. мая. — Німецькі делеґати вручать в середу свою відповідь в справі мирового договору.

Німцям не продовжено реченця на відповідь. В кругах мирової конференції панує переконане, що Німці остаточно згодять ся на підписанє мира.

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 21, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

РОСІЯ ВИПОВІЛА ВІЙНУ РУМУНІЇ.

Большевицькі війска перейшли Днїстер і війшли на Бесарабію.

ЛОНДОН, 18. мая. — З причини, що Румунія злегковажила собі ультимат російського правительства, яке зажадало опорожненя Бесарабії, проголошено воєнний стан між Росією і Румунією, як се доносить бездротна телеґрама з Москви.

Большевицькі війска перейшли ріку Днїстер в околиці Терасполя, побили війска румунські і заняли Бендери, як се доносить телеґрама з Москви.

Анґлійська фльота звела бій з фльотою большевиків.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС, 19. мая. — Анґлійські воєнні кораблї звели в недїлю боротьбу з большевицькою фльотою у Фінськім заливі. Боротьба тривала 35 мінут. Большевицька фльота, втративши один корабель, утїкла до Кронштаду.

Анґлійські кораблї бомбардують Керч на Кримі.

КОПЕНГАГЕН, 20. мая.—Анґлійські воєнні кораблї на Чорнім мори бомбардували большевицькі становища в Керчу, на Кримі, як се доносить бездротна телеґрама з Москви.

Зміни в правительстві адм. Колчака.

ПАРИЖ, 16. мая. — Вісти з Омска доносять, що кабінет адм. Колчака зреорґанізовано та що в його склад війде двох нових членів з крайно лїберальними поглядами.

Адм. Колчак видав прокламацію, в якій запевнює, що землї, забрані дїдичом, позістануть в руках селян, та що по здобутю Москви будуть скликані установчі збори, вибрані на підставі загального права голосованя.

ЛОТІЯ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 21, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Лотиські війска здобули Ригу і Двинск.

КОПЕНГАГЕН, 19. мая.—Лотиські війска здобули Ригу і Двинск та покарали смертию тамошних большевицьких комісарів, як се доносить тутешне лотиське бюро.

В ТУРЕЧЧИНЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 21, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Війска аліянтів обсадили Смирну.

ПАРИЖ, 17. мая. — Війска аліянтів обсадили місто Смирну (в Малій Азії): війска грецькі обсадили саме місто, французькі війска обсадили форти, а війска анґлійські і італійські заняли передмістя.

Поділ Туреччини.

ПАРИЖ, 17. мая. — Занятє Смирни є вступом до розібраня турецької імперії. Сама Туреччина позістане малою державою з містом Брусою яко столицею (50 миль на полудневий схід від Царгорода).

Французькі часописи доносять, що Царгород мав би позістати вільним містом під протекторатом ліґи народів.

Рада „чотирох", як доносять, мала згодити ся, щоби Анґлія переймила опіку над Мезопотамією і Палестиною, Франція над Сирією і Кілїкією, Італія над Адалією, а Злучені Держави над Вірменією.

Президент Вілсон предложить справу опіки Злучених Держав над Вірменією конґресови до порішеня.

З МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 21, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Девять членів з американської мирової делеґації уступило.

ПАРИЖ, 20. мая. — Девять членів з американських мирових комісій внесло резиґнацію з приводу мирових услівій, подиктованих Німеччині. Вони заявили, що деякі услівя є несправедливі.

Між уступившими членами є: проф. Юнг, др. Бавман і В. С. Болит. Імен прочих шістьох членів доси не оголошено.

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всї оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ЧОТИРИ НАРОДИ ЗАПРОТЕСТУЮТЬ НА ВЕЛИКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ МАНІФЕСТАЦІЇ В НЮ ЙОРКУ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО РОЗБОЮ.

В сю неділю Українці, Литовці, Лотиші і Естонці осудять вшехпольські заборчі пляни і наїзди на чужі землї.

В минулий вівторок, дня 20. мая с. р., на спільній українсько-литовській нараді в Ню Йорку явили ся також представники центральних організацій Лотишів і Естонців в Злучених Державах і заявили, що Лотиші і Естонці візьмуть участь в недільній політичній манїфестації в Карнеґі Гол.

Серед представників тих чотирох народів в часї цілої дискусії панувала повна єдність, щирість і приязнь. Всї заявились однодушно за тим, що народи нападені заборцями або загрожені повинні подати собі руки до спільної оборони і охорони.

„Як злучимо свої сили, — говорив представник Лотишів — то ніхто нас не поборе; нинї імперіялїстична Польща нападає на Україну і на Литву, а пізнїйше може напасти і на Лотвію та на Естонію. Впрочім, нашим змаганєм повинно бути **знищити сю останну імперію в Европі,** аби з нею скінчити імперіялїзм та оставити всїм народам повну волю свобідно порядкуватись на своїй землї і свобідно розвиватись та поступати".

Один Литовець, що прибув недавно з Парижа, оповідав про імперіялїстичні заходи теперішної Польщі і її пропаґанду в Парижи. Казав, що представники народів, на яких землї Поляки нападають, зєднались в Парижи і поступають згідно, обороняючи права своїх народів. Згадав також про лїґу, яку в Парижи завязали Українці, Литовці, Лотиші, Естонці і Грузини, на якої засїданях він сам бував і звернув ся з покликом до присутних представників чотирох народів, аби працювали для тоїсамої цїли і в американській републицї; щоби і тут сї народи подали собі руки і разом боронили волю і незалежність своїх рідних країв, бо сей голос зза океану може в старім сьвітї дуже богато помогти.

Представники Українців говорили в тімсамім дусї і заявили свою повну згоду для спільної працї і спільної оборони своїх братів в старім краю, особливо перед наїздами заборчої Польщі.

Представники Естонців заявили, що хотяй їх край безпосередно так не загрожений заборчою Польщею, як українські краї, а особливо Галичина, а також Литва, яку цїлу Польща хотїла би поглотити, однак вони радо прилучать ся до спільної акції і спільної працї, бо вони добре знають, що імперіялїзм заборчих держав може на будуче і їм грозити. Естонська република вже правильно зорґанїзована і признана чотирма державами, але перед імперіялїзмом заборців вона тільки тодї буде безпечна, як їх заборчість буде зломана раз на все.

Рішено, що представники тих чотирох народів громадно візьмуть участь в недільній манїфестації. Будуть їх бесїдники і цїла манїфестація заявить ся за признанєм самостійних і независимих суверенних републик, України, Литви, Лотвії і Естонії, а зокрема запротестує перед сьвітом проти польської заборчости і розбишацьких наїздів на землї українські і литовські.

ВШЕХПОЛЬСЬКІ ГУНИ ДАЛЬШЕ НАПАДАЮТЬ НА ГАЛИЦЬКУ УКРАЇНУ.

Як можна було сподїватись, Падеревскі відіграв тільки нечесну комедію в Парижи, прирікаючи президентови Вілсонови і премієрови Ллойдови Джорджови, що вплине на своє правительство в Варшаві, аби здержало наїзд на галицьку Україну і заключило перемирє з Українцями.

Падеревскі обдурив президента Вілсона і премієра Ллойда Джорджа. Йому зовсїм не залежало на здержаню війни. Він лише удавав такого миролюбця для чистої польської комедії. Сподївав ся обдурити і надути мирову конференцію в Парижи і приїхавши до Варшави, умовив ся зі своїм „сеймом", вибраним при помочи шахрайств і підкупства, аби поміг йому в тій комедії, нїбито заявляючись проти „мирової полїтики" Падеревского. „Сейм" так і зробив, а Пілсудскі, котрий нїбито сперші тримав з Падеревским, опісля нїбито піддав ся волї „сейму" і виконав новий напад на галицьку Україну.

За згодою Падеревского Українці і Поляки в Парижи були згодились на перемирє і Українці в Галичинї були приняли його, хоч польські війска стоять ще на території галицької України, але польські юнкри в Варшаві, котрі від пруських ріжнять ся тільки мовою, за порадою і згодою Падеревского і за згодою і волею „водза" Пілсудского в провокаційний спосіб зломили сю умову і напали наново на Галицьку Україну.

Тепер славетний Падеревскі їде знова з Варшави до Парижа, просити, аби його „звільнили" з його слова, яке вже сам зломив, бо инакше він мусить уступити.

Поляки кажуть, що мусять нападати на галицьку Україну, бо вони тепер в більшій силї від них, **бо проти чотирох міліонів галицьких Українців воює 16 міліонів Ляхів і се, кажуть, їх одинока нагода і надія загорнути галицьку Україну під Польщу.**

Се є найпростійший арґумент злодія і опришка, дїйсно достойний польського юнкерства.

Українці в Галичинї, відтяті від України, большевицьким наїздом з Московщини, а на полудни чеським наїздом на угорську Русь, тепер находять ся в прикрім положеню, особливо, що на лихо ще й пошесні недуги навістили їх знищений край; але вони не уступлять перед ворогом.

Чи алїянти стануть в оборонї нападених чи нї, вони не уступлять і польського розбою український нарід нїколи не забуде ані нїколи не позволить йому панувати на землях українських.

ЗАПИСКИ.

Оборонна лїґа народів проти заборчости.

Дня 17. с. м. прийшла телєґрама з Парижа, яка доносить, що **Україна, Західна Україна, Литва, Лотвія, Естонія і Грузинія** утворили в місяци лютім спілку, якої цїлию є осягненє повної независимости і оборона сих републик перед заборчими сусїдами.

Представники тих републик відбувають в Парижи спільні засїданя, на яких чергою проводить представник кождої із сих републик.

Доси держано се в тайнї, а виявлено аж тепер, коли та спілка заявила, що домагаєть ся співучасти в Лїзї Народів для всїх републик спілки, або покищо бодай тільки для спілки.

Така спілка має повну рацію істнованя, бо має спільні цїли і всї ті републики є дїйсно демократичні і не мають заборчих цїлий, але власне борють ся тільки за независимість своїх національних републик і проти заборців, що посягають по землї тих републик.

Така спілка чи лїґа є природною і може числити на успіх та на приязний уклад відносин між тими републиками і на будуче.

Дивно виглядає тільки, чому в телєґрамах нема згадки про Білорусь. Можливо, що білоруських делєґатів нема в Парижи, але нема сумнїву, що спілка прийме до себе і Білорусь, котра також мусить вести оборонну полїтику супроти сусїда Ляха і Москаля.

„Історичні документи".

В польськім „сеймі конституцийнім" у Варшаві дня 27. марта с. р. посол **Ратай** (людовець) говорив між иншим так:

Велику журбу накликує нам справа тешинська (справа східної частини бувшого австрійського Шлеска, де Поляки мають більшість, але яку Чехи хотять забрати на підставі „історичного права"). Се є справа, від якої відступити не можемо. Населенє там є рішучо польське, а проти наших дїйсних арґументів Чехи виставляють тільки свої **спорохнавілі перґаміни.**

Польські полїтики думають, що всякі права писані тільки для них. Як Чехи хотять загорнути їх землю на підставі „історичного права", то значить на тій підставі, що колись Шлеск належав до чеської держави, то Поляки сьміють ся зі **спорохнавілих перґамінів,** але як вони самі хотять загарбати галицьку Україну, то тут вже ті **спорохнавілі перґаміни** набирають вартости і Польща на підставі тих перґамінів нападає на галицьку Україну, а в Парижи представляє своє „історичне право" до „історичної Польщі".

Одним словом всяке „право", хоч би не знати як криве, є в Поляків добре, як воно є на їх користь; але знова всяке право, чи воно криве чи слушне, є в Поляків зле, як воно не є корисне для Поляків.

Се є особлива польська мораль, так мало звісна ширшому сьвітови.

Поляки тепер з неї роблять виставу в Парижи, але по темних закутинах, а варта би на неї кинути трохи сьвітла, аби стала доступнїйша для цивілїзованого сьвіта.

Жиди в Галичинї.

Жиди в галицькій Українї станули по сторонї Українців, головно, тому, бо виділи, що в Українців більша сила, а також тому, що Українці обіцяли широкі права для жидівської народности.

Однак коли прийшло ся воювати, Жиди, як звичайно, не хотїли іти на війну. Українці оголосили загальну мобілїзацію, від 17 лїт до 50, і всї здорові мущини в тім віцї ішли до війска, але Жиди не хотїли іти. Вони пригадали собі, що держави оголошують невтральність, отже і собі оголосили „невтральність". Се, кажуть, війна українсько-польська, чого Жид там має мішатись. Як Українці йому признали широкі права, то він користає з них і оголошує „невтральність".

Дивна та „невтральність" то ані слова. Нехай би вони так в Злучених Державах в часї війни оголосили на Іст Сайд в Ню Йорку „невтральність", то побачили би в Івановій хатї, як вона виглядає в практицї.

Але українське правительство в Галичинї признало їх „невтральність".

Чому воно так зробило, річ ясна. Перша річ, з Жидів у війнї не велика потїха, а по признаню жидівської „невтральности" Українці здобули собі поміч Жидів поза боєвою лїнією в краю, а також і заграницею. Для здобутя сеї помочи вони зробили їм сю уступку, що признали жидівську „невтральність".

Розумієть ся, що по остаточнім зорґанїзованю держав у східній Европі така „невтральність" неможлива, але як Жиди не хотять воювати, то нехай працюють для сеї цїли, аби в цїлім сьвітї скасовано війну.

ДОБРІ БУЛИ СУСЇДИ...

(Допись з Шікаґо, Іл.).

Трох людий сусїдували з собою цїлі столїтя, аж до часу занепаду. Сусїд зі сходу, господин Московичь, — дикий, темний і вічно голодний; сусїд зі заходу, пан Ляховскі, — лакомий, заздрісний і сварливий. В серединї, межи господином Московичом а паном Ляховским, розсїв ся на безмежних просторах наш Українець. Він був гарної будови тїла, понятливий, меткий, працьовитий, але тихий, а при тім байдужний. Його земля красувалась вільностию, єдностию і богатством.

Сусїд із заходу, пан Ляховскі, заздрістним оком споглядав на ґаздівство Українця і все передумував над способом, як би то можна бодай частину його добра загарбати для себе; як звичайно: ляцька душа дуже лакома на чуже.

Силою взяти землї від Українця — годї, бо Українець велитень і в оборонї своєї землї за одним махом усмертив би грабіжника. Се знав пан Ляховскі дуже добре і силою не важив ся до нападу на землї Українця. Він нетерпеливо чекав хвилї, коли прийде нагода; але нагоди не було. Українець жив з другими сусїдами у великій згодї і кождому радо помагав в потребі. Нераз він оборонив і пана Ляховского від татарської орди. Пан Ляховскі, удаючи дуже „сердечного" брата, прийшов до Українця нїбито в гостї і притім доглянув, що у нього всьо стоїть отвором і всьо дуже легко забрати. Але нараз стрибнула йому думка, що найлїпше післати Татар, нехай пібють Українця, а йому тодї лекше прийдеть ся упоратись зі своїм сусїдом.

І від сусїда Українця пан Ляховскі прямував критими дорогами до Татарина — намовити його до нападу на українські землї. Татарин за великим винагородженєм згодив ся напасти на українські землї, несподївано вдарити на Українця, і як не побити, то бодай ограбити його.

Незадовго напала на Українця татарська орда, лишаючи за собою пожежу і нужду. Українець мерщій кинув ся на татарву, розбив її і загнав далеко в татарські „улуси".

Татари зібрали незадовго свої сили знова і присягли пімсту пану Ляховскому. Небавом ударили на ляцькі землї, мстячи ся за понесену через Українця страту. Але наш Українець, увидївши на ляцьких землях спільного ворога, кинув ся на оборону і своїми могучими грудьми заслонив пана Ляховского від неминучої смерти.

Пан Ляховскі, удаючи „сердечного" брата, простягнув Українцеви руку, і дякуючи за поміч, запропонував йому унїю, себто злуку земель, аби вразї нападу спільно боронитись від ворога.

Українець, як звичайно, все є згідливий. Не передвиджуючи лиха, простяг руку до згоди. Пан Ляховскі затер руки з вдоволеня, але його очи зраджували злорадство.

Того дня до пізної ночи відбував ся фамілїйний „сейм" у пана Ляховского. На „сеймі" засїв збанкротований „круль" на непевнім польськім тронї, а побіч него, двірські дами; знов, за великим столом позасїдали польські шевцї, гицлї, цирулики і всяка ляцька дрянь. В самім кутї під стїною сидів грубезний Єзуїт зі своїми католицькими причандалами.

Пізно в ночи запала ухвала на „сеймі", щоби збурити межу Українця, а на тім місци поставити „обронен ґраніц польскіх". „Ясно осьвєнцоному крульови" поручено видавати на українські землї привілеї кождому польському гицлеви, за низкий поклін „крульови". Українську будову вільности ухвалено збурити, а на її місце поставити „уржонд польскі". Зараз коло него уставлено польське військо, жандармів і полїцію. Всї ті сторожі „польської культури" були рекрутовані з хрунів, панських підлизників і всякого рода перекінчиків. Усїх польських гицлів, які дістануть привілей на українські землї, ухвалено зробити „шляхціцами". Мова „уржендова" має бути польська і всї школи на українській земли мають бути польські. Все те віддано в руки ославленій „радзє школьней". Перетяганє українців на „свєнтон католіцкон вярен" і будованє „косцюлкув" і „каплїчек" поручено Єзуїтови, котрий, зложивши руки мов до молитви, сказав: „Амен! Нєх жиє Польска!" — „Нєх жиє ржеч посполїта польска!"—повторив пяний „сейм", і так стала ся польська річ посполита.

По тім „сеймі" відбулась оргія, а вранцї валялись „кшивіцеле культури" попід стїнами плюгавої салї „сейму".

А Українцеви байдуже... Він жиє далеко на своїх просторах і не знає, який суд зроблений над ним і його потомством.

Одного разу, оглядаючи свої землї, Українець не міг уже їх пізнати. Тому сто лїт не було на тім місци нїчого, а тут диви: якийсь „уржонд польскі", там „косцюл", там знова якесь військо рогате, і мова чужа.

„То певно пан Ляховскі таке тут позаводив! — думає розсерджений трохи Українець, і йде спитати пана Ляховского, на що він так зробив. Та лише вступив трохи дальше, як пан Ляховскі підніс крик: „Ти гайдамако! Ти збую, рабовніку! Ти хцеш моє зємє забраць? Я цєн научен!"

„Біда!" — думає Українець, і пішов до господина Московича просити помочи. А господин Московичь тільки й чекав на те. Він поза плечі Українця змовив ся з паном Ляховским і оба напали спільно на свого сусїда Українця. Звязали його бідолашного, побили, відтак закували в кайдани, а заграбаним його добром подїлили ся:

Потомки Українця робили чужим панам панщину, служили у салдатах господина Московича і годували своїм добром безсердечних наїзників. А господин Московичь і пан Ляховскі, подїлившись українськими землями, говорили сьвітови: „Нєт України, только нєразділимая Рассєя!" — „Нєма України, лєч єст Польска од моржа до моржа!"

Українець, видячи, що його сусїди не тільки що не помогли йому в бідї, але ще й змовили ся знищити його, попробував своєї давної сили. Він ще раз напружив могучі груди, розпер кайдани і по сотках лїт неволї взніс могучий кулак в сторону сусїда, господина Московича, та крикнув грімко: „Віддай мою землю!" І господин Московичь злякав ся велитня Українця і сейчас віддав загарбане добро, бажаючи жити в згодї з Українцем. Відтак Українець загрозив своїм здоровим кулаком в сторону пана Ляховского: „Віддай, каже, тепер ще й ти мою землю, котру неправно загарбав!"

Але пан Ляховскі, посмакувавши панованя на українській земли, нерадо з неї вступаєть ся...

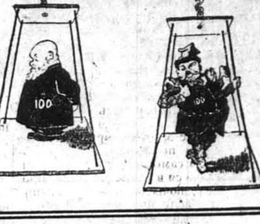
І ведеть ся боротьба; боротьба на житє і смерть. Українець хоче своїх прадїдних земель, а за них бореть ся і пан Ляховскі; хоче панованя і за то бореть ся. Українець бореть ся правдою, а пан Ляховский золотом, брехнею, клеветою, облудою і тим подібними средствами „висшої польської культури".

Ми кажемо: правда побідить! Так, але до тої правди ми ще мусимо доложити гроший, гроший і ще раз гроший, і вживати такоїсамої зброї, якої уживають наші вороги. Мусимо утримувати наших представителів на мировій конференції, мусимо платити полїтичних факторів і т. и., а на се потрібно гроший. Ті гроші ми маємо зложити, бо инакше будемо панщину робити, а наші церкви пан Ляховский знова заарендує жидам. І горе буде нам, і будемо проклинати ту хвилю, в котрій ми не хтїли стати до помочи Українї. Буде тяжке горе нам і нашому поколїню.

Тож разом ставаймо і гроші на Фонд оборони рідної землї збираймо!

Петро Каваців.

ОБА ОДНАКОВО ВАЖАТЬ НА УКРАЇНСЬКІЙ ВАЗЇ.

І Москаль і Лях на українській вазї однаково важать; оба вони однаково неволили український нарід і оба вони однакові його вороги.

Розумієть ся, що на тій вазї є московський пан і польський пан, бо працюючий нарід чи то московський чи польський не є ворогом українського народу, але іде проти нього і воює і кров проливає тільки через те, що затуманений своїми панами, лїдерами полїтичними.

УКРАЇНЦЇ ЗДЕРЖУЮТЬ БОЛЬШЕВИЗМ.

У філядельфійській часописи „Поблик Леджер" (з 16. б. м.) находимо ось-таке письмо до редакції:

Хвальна Редакціє!—Позвольте менї сказати кілька слів про нарід, який стремів до освободженя з чужого ярма і до правдивої демократії, такої як у Злучених Державах, — стремів через останних пять століть і пожертвував тисячі героїв і мучеників задля демократії. Я маю на думцї Українців, котрі заселюють обширну територію, два рази більшу від бувшої нїмецької імперії, і числять 40,000.000.

Упадок монархії російської й австрійської, які панували над Українцями через многі лїта, приніс осущенє українських стремлїнь. Тепер одначе українська република є загрожена двома ворогами: большевицьким режімом і Поляками, котрі мають по своїй сторонї Румунів. Цїлию ворогів української републики є поневолити український нарід і подїлити між себе урожайну українську територію, яку слушно називають шпихлїрем Европи. На се Українцї не згодять ся.

На Українї ведеть ся війна останні два роки, а вороги України мають переважаючі сили. Ми чули про занятє Поляками українського міста Львова; ми чули про занятє большевиками великої части України з старинною українською столицею Києвом; ми чули про занятє Румунами української части Буковини — а однак Українцї не піддають ся і армія ґенерала Петлюри бореть ся за кождий цаль української території. Ґенерал Петлюра апелював богато разів до алїянтів о поміч проти сил большевицького режіму, але, на жаль, даремно! Всьо обіцяли, але нїчого не дали.

З другого боку, польську дивізію, на чолї з ґен. Галєром, вислано до Польщі через Нїмеччину. Після слів Падеревского сю армію маєть ся ужити проти українських війск. Ся армія, яка борола ся за демократію, має бути ужита на поневоленє нової републики.

Нема сумнїву, що Українцї не залишать боротьби доти. доки Україна не буде вільна і забезпечена. А чомуж алїянти малиб їм відмовити слушности? Чому їм малоб ся відмовити нагоди до основаня кріпкого демократичного правительства? Чому їм малоб ся не дати права самоозначеня, коли се право даєть ся народам, які не дорівнюють їм числом? Нарід, який числить 40 міліонів, буде напевно знати, як про себе подбати.

Не дасть ся заперечити, що українська армія є під пору одинокою запорою, яка здержує большевиків з їх божевільними ідеями знищеня і деморалїзації, щоби не дістали ся до самого серця Европи. Що сталоб ся, як би Українцї з розпуки прийшли до певного порозуміня з большевицьким режімом, не трудно відгадати.

Я горджу ся тим, що можу заявити, що Українцї є в своїм серци таким демократичним народом, як і Американцї. Вони не мали нїколи викривлених ідей, аби бути комусь панами. Вони бороли ся завсїди проти несправедливости і проти „божих прав" помазаних володїтелїв.

А тепер, коли би мирова конференція відмовила їм тих прав, які так легко уділяєть ся иншим народам, тодї ті Українцї, котрі бороли ся з американськими війсками в Франції, і ті, котрі підпомагали правительство Злучених Держав у сїй війнї, могли би слушно сказати, що засади, які спонукали Злучені Держави до війни, є дуже далекі від засад демократії і справедливости.

Іван Гундяк.

Борис Грінченко.

СМЕРТЬ ОТАМАНОВА.

На ліжку твердому — на голій землї,
Вгорнувшись в козацьку кирею,
Лежав головою на простім сїдлї
Отаман козацький і ждав, щоб прийшли
Хвилини розлуки з землею.

І подруга вірна край него була —
З житєм при нїй легша розлука —
Богато походів вона відбула,
Богато голов з пліч могутних стяла —
Важенна козацька шаблюка.

Не раз же він плавав під Турка в чайках,
Не раз і з Ляхами стинав ся,
Не раз, по широких гуляючи степах,
Щербив на татарських її головах
І часом з Волохом рубав ся.

Богато за віру він крови пролив,
За рідную матір — Вкраїну!
На дужому тїлї він ран не чеслив,
Живий повертав ся із лютих боїв,
Хоч бивсь завсїди до загину.

І от-же: не в чесних воєнних боях,
Де крови без міри лило ся,
Не в ляцьких лукавих, зрадливих руках,
Не в герцях з Татарами в чистих степах
Йому умирать довело ся:

Він сам умирає в сьому курінї,
Лежачою смертю вмирає...
Навкруг тільки стїни похмурі й сумні
Та чура, ховаючи сльози дрібні,
На него сумний поглядає.

І тяжко старому. І чуру тодї
Він кличе до себе рукою
І каже він: „Чуро мій вірний, піди!
До мене ти хлопців моїх приведи, —
Прощатись хай прийдуть зі мною".

І стало козацтво круг него смутне
І ждуть всї останної мови...
„Спасибі вам, діти!" — він каже: „мене
Зла доля в останну дорогу жене, —
Бувайте ж, діти, здорові!...

„Але умирати в сьому курінї
І лежнем лежати — несила:
Степ скрізь оживає тепер по веснї,
Веселі лунають і дзвонять піснї, —
Мене-ж тут недоля звалила.

„Вволїть мою волю в останний сей час:
Мене на коня посадїте...
Хай, поки ще сьвіт менї божий не згас,
Вступлю я в стремена і гляну ще раз
На батька, на степ, мої діти!"...

І загад останний почувши сумний,
Козацтво коня вже сїдлає,
І батька старого садовлять вони
І тихо рушають у степ, у рясний,
І тихо кінь вірний ступає.

І їдуть всї мовчки. Степи навкруги,
Як море безкрає, фалюють,
І здалека ледви маячать луги,
І мріють Днїпрові круті береги,
Могили високі сумують.

І їдуть все далї... Кивають рясні
Квітки головками своїми;
З високій ширяє орел далинї,
І птацтво щебече безжурні піснї,
І чайка кигиче над ними.

І їдуть все далї... В траві промайнуть
Сайгак чи коза швидконогі
І зникнуть безслїдно... І ось уже чуть,
Як виють і плещуть, і б'ють, і ревуть
Днїпрові далекі пороги.

І далї знову... Смутні козаки
Ні слова ще не сказали;
Отаман мовчить, похиливсь до луки,
Стиснувши свій повід не рушить руки
І їде все далї та далї.

І тихо спитав ся з козацтва один:
„Чи, батьку, не час нам до дому?"
Але не відмовив нїчого [illegible],
І знов всї їдуть ще [illegible]
Він знову нїчого нїкому.

І [illegible] тодї зупинили вони
Й отаманів кінь зупинив ся;
Отаман відразу схитнувсь на конї,
Й заснувши в останнім довічному снї,
На руки їм мертвий схилив ся...

МЕМОРІЯЛ В СПРАВІ МІЛІТАРНОЇ СИТУАЦІЇ НА УКРАЇНІ.

Париж, 12. цьвітня 1919.

В січни і лютім 1919 р., майже безпосередно після того, як почала ся війна проти савєтської Росії, армія українська була примушена уступати в боротьбі перед ворогом. Се поясню ть ся слідуючими причинами: ...

1) Брак амуниції. Німеччина з одної сторони, уступаючи, забирала майже весь воєнний матеріял, який Україна мала у своїх складах. З другої сторони Україна, можна сказати, не мала фабрик воєнних матеріялів, а савєтська Росія унаслідила всі фабрики воєнних матеріялів після упадку царської іммерії і мала до диспозиції армії і потрібну амуницію.

2) Брак часу. В часі свого наїзду на Україну Німці не позволяли Україні мати більшої армії від 10.000 жовнірів, бо бояли ся, щоби се військо не виступило проти режіму реакціонерського і ґерманофільського гетьмана Скоропадського; і Українська Република найшла ся в новій війні проти савєтської Росії, не вигнавши ще Німців із своїх границь. Як з одного боку армія большевиків мала на свою орґанізацію більше ніж рік часу, то Петлюра, президент Українського Директоріяту і головний вожд армії, мав ледви на се тиждень часу.

3) Нерівність щодо числа жовнірів. Військо большевицьке було дуже численне. Воно рішило опанувати Україну для забраня пшениці і в сій цїли виступило в силї соток тисяч вибраних жовнірів. На північній части України оперувало наименьше 80.000 большевицьких салдатів. А проти сього великого війська Петлюра був всилї поставити всього 20.000 жовнірів.

4) Розділ військових сил. Україна мусіла провадити війну проти польських імперіялїстів, котрі хотіли загарбати українські землї східної Галичини. А на полудньово-східнім фронті треба було держати також військо на случай можливої інтервенції Денікіна. Вкінци військо мусіло стояти також і коло Одеси, де ситуація політична була дуже скомплікована. Серед тих обставин останок армії, що стояв проти большевиків, не обіцював дуже богато.

Наслідком повисших причин Київ дістав ся до рук большевиків. Дня 20. марта український фронт був на лінії Сарни-Коростень-Винниця-Ольвіопіль-Миколаїв.

Мимо тих численних трудностий Петлюра зібрав корпус вправленої армії з високою моральною підоймою і зачав офензиву проти большевиків. Крім сього Петлюра підняв ся сьмілого пляну і зачав стратеґічні операції на лївім крилї, на Волині. Сей плян полягав на сім:

1) Зачати нечайну офензиву здовж зелїзниці Сарни-Лунинець і Коростень-Мозир і таким чином дістати ся до ріки Припеть і мостів на сїй ріці (стратеґічна охорона).

2) Дістати ся до водпистих околиць Припети і до болот в околици Пинска і здержати офензиву большевиків, а тимсамим усунути небезпеку заатакованя української армії з лївого боку.

3) Зачати енерґічну офензиву зі сторони Сарни-Київ, відобрати столицю з рук большевиків і побити ворожу армію, що находила ся в полудневій Україні.

Сї операції зачали ся 20. марта і мали великий успіх. Українське військо окружило біля стації Сарни часть 17-тої дивізії большевицької армії, що сейчас зложила оружє. Богато тисяч полонених, більше ніж 6.000 самопалів і 35 гармат дістало ся в руки Українців. Продовжаючи офензиву, Українці прийшли над береги Припети. Другий відділ українського війска зачав офензиву коло Коростеня з півночи, здобув село Овруч і дійшов до стації Ельск, біля Мозира.

З того виходить, що загальна офензива української армії, яка посувала ся в напрямі Києва і Бердичєва, мала чимали успіхи. Дня 30. марта Українцї заняли стацію Теберів, село Радомишль, Коростичів, Житомір, Чудново-Валїнський і посунули ся вперед на яких 80 кільометрів. Тимчасом селяни, озлоблені на грабівництва большевиків, збунтували ся позаду большевицької армії в околици Чернигова і Полтави.

Можна сьміло сказати, що воєнні операції Петлюри булиб увінчали ся великими успіхами, та брак амуниції і розділ війска на ріжні сторони знївечив його геройські зусиля.

Забранє Києва потягнуло за собою великанські моральні консеквенції, а ще більше консеквенції стратеґічні, бо се спаралїжувало большевицьку армію, що оперувала на правім березї Днїпра, маючи сполуку в напрямі Москви.

Заключенє. Тому, що Република України має на цїли увільнити свої територіі і стати також охороною для Европи перед наїздом большевиків, є конечне:

1) Щоб алїянти достарчили амуниції конечно потрібної шляхом Констанца-Чернівцї-Станиславів.

2) Щоб алїянти ужили свого впливу на Польщу, здержали її імперіялїстичний наїзд на східну Галичину і довели до скорого завішеня оружа.

3) Щоб алїянти признали незвисимість України, що буде великою моральною силою на правительство Републики України і її армію.

Олександер Шульгин,
делеґат Републики України, б. мін. заграничних справ;

Володимир Колосовський,
офіцир ґен. штабу України.

УКРАЇНСЬКА „НАРОДНА ТОРГОВЛЯ" В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

В послїдних часах підносять ся голоси в нашій тутешній пресі про торговлю і промисл серед нашого народу. Сего рода проблиск відродженя є дуже відрадним і заслугує, щоб звернути на нього увагу. Ми постараємо ся дещо ширше сказати про се на сторінках наших поважних часописий.

Нарід український — се нарід селян і дрібних промисловців. В противенстві до прочих націй, як пр. Американців, Німців, Анґлійців і других, наш нарід не посідає великого розвою торговельного, нї промислового. Кождий, хотяй би пересічно просьвічений чоловік, розуміє, яку вартість представляє промисл і торговля. І задля сего ми, Українці, повинні збудувати свій промисл, свою торговлю. Прочі іміґранти, як Литовці, Фінці, Шведи, Німцї, Поляки, вже давно посідають тут свої сильні кооперативні інституції.

Дамо примір з наших братів в Галичині і закордонній Україні. На Україні і в Галичині за послїдні десятилїтя, помимо переслїдувань зі сторони урядів австрійського і московського, а також польського та мадярського, повстає рух кооперативний, і наш нарід починає творити, орґанізувати спілки селянські, купецькі і дрібних промисловців та ремісників. На російській Україні повстають тисячі спілок селянських, котрим завдячуємо істнованє нашого національного осьвідомленя. В Галичині ми творимо сильні твердинї промислові, як пр. „Сільський Господар", „Земельний Банк" „Спілка для збуту худоби", „Днїстер", тов. „Просьвіта", „Народна Торговля", друкарня ім. „Тараса Шевченка", „Сокільський Базар", тов. „Труд", „Достава", „Зоря". А дальше много инших поважних інституцій дає доказ, що лиш завдяки їм ми могли остоятись яко нація проти своїх ворогів. Всї ті орґанізації гуртують мілїони наших братів та розпоряджають мілїоновими фондами й оборотами. Основуванє курсів університетських, ґімназіяльних, торговельних, промислових, січових, сокільських, вказує, що ми розуміємо не тільки наш рух економічний, але що ми приготовляли ся стати колись на арені сьвіта, яко нація сильна та культурна.

Все те могла нам дати і дасть тільки сила орґанізації. Клич „в єдности сила" творить нині нові держави! На жаль серед нас сего нема. З причини всесьвітної війни богато знищено в старім краю сього, чим ми гордимось. На нас, американських Українців, спадає обовязок помогти хоч в части нашим братам. Ми мусимо їм дати робітників, і то робітників ріжних, а передівсім чесних. Ми мусимо їм дати робітників, вишколених в праці рільничій, фабричній, торговельній, бюровій чи банковій. Щоб їм те все хотяй би, як кажемо, в части дати, ми повинні і мусимо навчити ся сього тут, де найкраща нагода.

Ми звернемо найбільшу увагу на торговлю і познакомимо наше громадянство з першою нашою торговельною інституцією в Злучених Державах.

„Народна Торговля".

З кінцем 1916. р. гурток людий в стейті Конетікут заложив спілку кооперативну в місті Ню Брітен. Спілка ся зістала заінкорпорована в сїм стейті і опиралась на уділах (шерах) вартости по 25 долярів. Перший стор сеї спілки розвивав ся дуже гарно, так що управа спілки постановила закладати свої склади по всіх українських громадах. В 1917 р. приступлено до нового стору в місті Брістол. Протягом 1917 і 1918 рр. розвинено сильну орґанізацію і заложено слідуючі склади: в містах Ансонія. Шелтон, Теривіл, Гардфорд, Ню Гейвен, Дерби, Меріден. Подаємо тут короткий огляд вартости поодиноких складів і прапертів „Народної Торговлї":

Склад в місті Ню Брітен з кінцем 1918 року представляв вартість $8.152.64; в Брістол $8.046.80; в Ансонії $5.578.22; в Шелтон $4.595.43; в Гардфорд $2.427.96; в Теривіл 2.661.38.

Власна пекарня в місті Брістол $4,299.19; праперти $5,500.00; фарма $3.500.00. В Ню Гейвен: праперти $8,200.00; лоти $3,750.00; стор $3.249.25. Вартість автомобілів, коний і возів $5.134.89. Загальна вартість „Народної Торговлї" $63.095.76.

З кінцем 1918. р. чистий зиск виносив $2,339.82. Не подаємо тут подрібного замкненя рахунків з кінцем 1918. р. з сеї причини, що се забрало би богато місця в часописи. Теперішний стан „Народної Торговлї" дає найкрасшу запоруку на її дальший розвій. Се щодо фінансової сторони нашої орґанізації.

Тут подаємо ще, яку цїль має „Народна Торговля":

1. Зорґанізувати свою питому торговлю.
2. Вишколити своїх робітників-купців.
3. Заложити українські гуртові склади.
4. Оснувати спілку українських бізнесменів і злучити їх в одну юнію торговельну.
5. Заложити українську економічну школу і часопись.
6. Уряджувати курси торговельні.
7. Навязати зносини з торговельними орґанізаціями в краю і дати їм поміч. Щоб те все перевести в житє, управа „Народної Торговлї" вишле в короткім часі своїх орґанізаторів, котрі мають на меті заложити по всіх місцевостях українські кооперативні спілки. Ми звертаємо ся до українського громадянства тут і просимо: Поможіть і ви всї та збудуймо сильну українську торговельну інституцію. Підіпріть нашу працю та додайте охоти своїми словами і щирим відношенєм. Ми звертаємо ся також до всїх українських бізнесменів: Приступайте до нас!

На тім кінчимо наші слова і ждемо щирого відклику та попертя від усіх.

„В єдности сила"!

Хто з Українців схоче занятись у своїй місцевости зорґанізованєм „Народної Торговлї", нехай зголосить ся по інформації на адресу: National Supply Co., 184 North St., New Britain, Conn.

З поважанєм,

ЗА УПРАВУ „НАРОДНОЇ ТОРГОВЛЇ":

В. Шклярик, Ст. Явин,
И. Мельник, В. Прухницький.

THE LITTLE NATIONS.

Ukrainians, Rumanians,
Polaks and Lithuanians;
Armenians, Slovenians;
Livonians, Ruthenians;
Slavs—fifty-two varieties—
Bohemian societies;
Czechs, long suppressed: Croatians—
Good land! What other nations,
Full-syllabled mouth-fillers,
Make their bow to all good-willers?

Come, little brothers all!
This old terrestrial ball
Has room still and to spare.
We'll meet you on the square.
Just tell him: "Be our Uncle Sam!"
He'll answer: "Sure! That's what I am!"

Mafra Wright Newhall.

ДОПИСИ.

PERTH AMBOY, N. J.

Представлене „Пошились в дурні".

Тамтого тижня відограло товариство співацько-драматичне в Перт Амбою дуже веселу комедію: „Пошились в дурні". Ся комедія належить до одних з лучих. Загально сказавши, нарід наш, особливо перебуваючий в Америці, любить з усіх вистав театральних найлучше комедії. І се цілком природно. Се мож сказати не йно про наш нарід, але і про нарід взагалї в Америці. Чоловік, який напрацюєть ся, хоче розірватись, розвеселитись, тому він любить піти на представленя театральні, а ще більше на такі, де його ум розірветь ся, а сам натішить ся і насьмієть ся доволї. Він виходить з представленя вдоволений і у веселім настрою. Та біда з тим, що у нас, аби правду сказати, так мало добрих комедій, а ще зі співами. Такі представленя мали би величезний попит.

Одним з таких представлень, яке дуже подобаєть ся всім, є безперечно комедія „Пошились в дурні". Се собі дуже гарна весела комедія і то з гарними співами, і тому зоветь ся комедія-оперета. На одно лиш наші учителї, чи взагалї режісери, повинні уважати. Ся комедія написана в українській мові з домішкою слів великоруських. Деяких слів люди наші не розуміють, н. пр. го'род. Люди думають, що се город' чи огород, тому лучше заступити се слово „місто", а тоді присутні, розуміючи все як слід, приємнійше слухають, не розбираючи, що се слово значить. Таких слів є більше, як от: волость, ащер, зборщик і т. п. Дальше, у нас кажеть ся приміром Павло женить ся з Катериною. В українській мові говорить ся инакше (наслідуванє звороту великоруського), з чого наші люди сьміють ся. Лучше сей двозначник оминути і сказати по нашому. Подібні двозначники є в кількох місцях, які також належало би справити, бо се немило вражає ухо. Такі зміни з кождім представленю цілком дозволені, а в комедіях навіть нераз дуже пожадані. Нехай ніхто не думає, що як в книжці представленє так написане, то вже не вільно її слова змінити.

Аматори, котрі відограли в Перт Амбою се представленє, були се найлучші сили. Вони віддали свої ролї як правдиві актори. Грали: пані Зволинська і пані Грабарова — обі знані аматорки. З панів також найлїпші сили: як А. Бажан, В. Яричевський, Г. Маслїй, Я. Кузьма, Т. Пізняк і А. Рожик. Не мож нікого вирізняти, хиба скажу, що найбільше убавив всїх Ничепір (п. Яричевський).

Хто не був на представленю, щиро жалував. Тому дуже пожаданим булоб, аби се представленє аматори ще раз повторили, а тоді кождий повинен скористати з сего і прибути. Я певний, що не йно прийшлиб всї, котрі не були, але і з околиці прибулиб, а ще й много з тих, що вже були, радо ще раз прийдуть, аби убавити ся й насьміяти ся доволї, бо то не лиш представленє саме собою гарне, але його грають знамениті актори.

Вкінци одна велика похвала для товариства. Аматори ухвалили собі відограти для дїтий се представленє два дни передтим в гали церковній, а за се в сам день представленя дїтий не пущено до гали. Правда, трохи меньше було людий ніж звичайно — може декотрі й образили ся за дїти, — але за се не мож було пізнати, чи се справді наші люди. Було так тихонько в гали, що кожде слово було чути і найдальше, бо не було дїтий, не було криків, не було гамору. Всї заховали ся як найкрасше, помимо загального веселого настрою.

Проба вдала ся. Тепер варто все так робити, бо лиш тоді представленя осягнуть свою цїль. Варта, щоби і другі громади се робили і щоби се увійшло в звичай в цілій Америці, а тоді і аматори будуть мати охоту грати, а всї другі радо поспішать на такі представленя.

Н. М.

Мімоза.

ВЧЕРА І НИНЇ.

Ще вчера так ясно сонічко сіяло
І пахв огород моїх рож,
Ще вчера серденько моє не ридало,
А нині? — Все обман і лож...

Ще вчера тиснулись солодкі надії,
Тиснулись без винну в мій храм,
А нині? — Розбились в кусочки всї мрії,
А нині лишив ся я сам.

. . . .

Розвіялись з вітром мов попіл по полі
Листочки рожеві дрібні;
Юрбою йдуть в серце жорстокії болї
І пісні приводять скорбні.

Ще вчера чарівним солодким похмілєм
Всьміхало ся щастє менї,
А нині безкраїм страшним божевілєм
Здають ся всї будучі днї.

А нині я бачу, що щастє й кохане,
Се підлая лож і обман;
А нині у груди нестримне страждане
Шалїє немов ураган.

У серці так пусто, так глухо, так зимно,
Не лунить ся хрест з моїх плїч;
На місце кохана у серце безвинно
Повзе мов змія вічна ніч.

Філядельфія, 16. мая 1919.

Well, Mebbe So--I Dunno.

They tell me these here Fourteen [Points
Will pacify the war-like joints,
That there won't be no war no more
An' no more was an' guns an' gore
An' all the pugilistic hicks
Will put away their knives and [bricks—
Well, mebbe so,
I dunno.

They tell me that this here, now, [League
Will put an end to all intrigue,
That all the birds on land an' sea
Will in their little nests agree,
An' 'stead of treating others rough
Will bill an' coo, an' all that stuff.
Well, mebbe so,
I dunno.

The Bolshevik, I'm told by some
Is not so altogether rum,
An' others say the geek's a curse
While still more say he ain't so worse,
An' some say this, and some say that,
Do all these guys know where [they're at?
Well, mebbe so,
I dunno.

"It is the war" they told us guys
When all the prices hit the skies,
An' now when prices still increase,
These eggs retort "It is the peace";
Some cry "Supply"—some yell ["Demand,"
They say we boobs can't understand,
Well, mebbe so,
I dunno.

ДЛЯ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА І ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Хто змінює свою адресу, нехай витне сю картку, долучить почтову марку за 5 центів і вишле на адресу:
"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 5 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

УВАГА: Член У. Н. Союза мусить подати число свого відділу у відносній рубриці.

КІЛЬКО ТО ГРОШИЙ

І ПРАЦЇ І ЖУРБИ ПОНЕСЛИ ТІ, ЩО ЗАКЛАДАЛИ „СВОБОДУ". ВОНИ ЗОВСІМ НЕ ЧИСЛИЛИ НА ЗИСК, ЛИШЕ РОЗДУМУВАЛИ, ЯК БИ ТО ПРОСЬВІТИТИ НАРІД. А ТЕПЕРІШНІ ВИДАВЦЇ „СВОБОДИ" ТАКОЖ ТИМ ЖУРЯТЬ СЯ. ТОМУ ВСЇ СЬВІДОМІ УКРАЇНЦЇ ПОВИННІ БУТИ ПОМІЧНІ В ТІМ ДІЛЇ І ЗЄДНУВАТИ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

А „СВОБОДА" НЕ ДОРОГА БО КОШТУЄ ЛИШЕ:

в Злучених Державах:		В місті Джерзи Сіти і за границею:	
на рік	$3.00	на рік	$3.50
на 3 місяці	$1.00	на пів року	$2.00
на пів року	$1.75	на 3 місяці	$1.25

Замовленя висилайте враз з грішми на адресу:
„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Іван Крипякевич.

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ В ГАЛИЧИНІ.

(Конець).

Богдан Хмельницький заходив до Галичини ще двічи, але прихід його не мав для народу такого значіня як перше. В 1649 р. гетьман обложив польське військо під Збаражем, а потім під Зборовом мало не взяв у неволю самого короля, — але на жаль Татари, які помагали козакам, в останній хвилї зрадили наших і Хмельницький мусів зробити мир з Поляками. В 1655 р. Богдан Хмельницький був знов у Галичині, але тодї знов були з ним Москалї, бо гетьман війшов у союз з Москвою. Українцї дивили ся неохотно на таку спілку, бо Москалї для нас чужі люди і грубо поводили ся з народом. Хмельницький побив Поляків під Городком і почав облогу Львова. Страх пійшов по Польщі. До гетьмана прийшли посли від польського короля просити милосердя. Королева прислала жінцї Хмельницького дорогоцінне намисто і в листі молила її, щоби вставила ся перед гетьманом за Поляками. Так зміняєть ся людська доля: найяснійша королева мусїла просити козацьку жінку!... І королївські посли також низко кланяли ся Хмельницькому. Тодї він просив їх сїдати і сказав таку байку:

„В давні часи, говорять, жив у нас один богатий селянин; всї сусїди завидували йому. У того селянина був домашний вуж, котрий нікого не кусав: господарі ставили йому все молоко до ями і він часто ходив між людьми по хатї. Одного разу дали дитинї молока; прийшов і вуж і став пити молоко з миски; хлопець ударив його по голові, а вуж вкусив хлопця. На жалісний крик дитини прибіг батько і довідавши ся, що вуж вкусив сина, кинув ся бити гадюку; вуж зміг вложити голову до ями, але хвоста не міг сховати; господар відрубав йому хвіст. Хлопець умер від укушеня, а вуж остав без хвоста і від того часу бояв ся виходити з ями.

„Скоро потім богатство сього чоловіка зменьшило ся, а дальше він прийшов до великої нужди. Хотів довідати ся про причину сього. Пійшов до знахорів і сказав їм: „Скажіть, прошу вас, що се значить, що в давнїйші роки я меньше робив, а всього було у мене богато: у нікого не було таких гарних волів, як у мене, у нікого не мали вівцї такої красної вовни, ніде кобили не мали таких гарних лошат, ніде поля не родили стільки збіжа, в ніякій пасіцї не було стільки пчіл; мої стада були здорові. Я сам не знав ніякої журби і до моєї хати заходили гостї; у ніякого сусїда не було такої численної родини; старець не відходив з моєї хати з пустими руками; в нічім не було недостатку, всякого добра було в мене богато. А от за кілька років розійшло ся все, що я зібрав за цїле житє, і нема між сусїдами біднїйшого від мене; і хоч роблю і працюю, ніщо не йде менї в користь, лиш з кождим днем гірше і гірше. Скажіть, як знаєте, відки моя біда і що тут робити?"

„Йому відповіли: „Поки ти давнїйшими роками добре обходив ся з своїм вужем, він приймав на себе всї нещастя, що тобі грозили, а тебе робив вільним від них; а тепер як прийшло до ворогованя між вами, всї біди пійшли на тебе. Як хочеш давнїйшого щастя, погоди ся з вужем".

„Тодї жінка того чоловіка дала вужеви молока, вуж наїв ся і знов сховав ся у яму. Господар чекав кілька днів і потім став намовляти вужа, щоби завязав з ним давну дружбу. Тодї вуж відповів йому: „Дарма бажаєш, щоби була між нами така любов, як давнїйше, бо як я подивлю ся на мій хвіст, який я стратив ізза твого сина, зараз вертаєть ся менї гнів; а як ти згадаєш, що стратив сина, зараз завитає в тобі батьківське невдоволенє, так що ти готов розбити менї голову. Тому досить буде любови між нами, як ти будеш жити у своїм домі, як тобі подобаєть ся, а я у своїй ямі і будемо собі приятелями — здалека".

„Таке саме стало ся", говорив дальше Богдан Хмельницький, „між Поляками й Українцями. Були часи, коли ми в великій польській державі жили у спільнім щастю, тїшили ся спільними нашими успіхами. Козаки не допускали до королївства небезпеки і самі приймали на себе удари ворогів; мешканцї Польщі давали козакам свободу і не гнївали ся на се, коли ми пили те молоко, що знаходили по кутах, де не дійшли ще Поляки. Тодї польське королївство процвитало і блестїло щастем в очах всїх народів, всї народи йому завидували; ніхто не нападав на Польщу, а куди йшли польські війска разом з козаками, всюди перемагали, всюди співали побідні пісні. Але потім Поляки стали нарушувати свободу Українців і зачали бити їх по голові, а Українцї, як їх заболїло, стали кусати: і так вигинуло богато Українців і пропало богато Поляків. Від того часу, як прийдуть обом народам на память біди, які зробили одні другим, відразу повстає гнів, і хоч зачнуть мирити ся, з якоїнебудь причини приходить до війни. Навіть наймудрійший чоловік не зумів би довести до сього, щоби між нами настав твердий і тривкий мир, — як тільки так: нехай Поляки звернуть нам все, що належало до руських князїв, нехай звернуть козакам цїлу Україну, аж до Володимира, Львова, Перемишля і Ярослава. Тодї ми будемо собі сидїти у своїй Україні, як той вуж в ямі. Але я знаю, поки лишить ся в Польщі хоч би тільки сто панів, вони не згодять ся на се; а козаки, поки будуть мати оружє, поти не вступлять ся від свого".

Поляки не послухали козацького гетьмана. А Хмельницький не мав такої сили, щоби накинути Польщі свою волю, — козацьке військо знов пійшло з Галичини. А наш нарід в Галичині лишив ся дальше в польській неволї і пани далї „били по голові" і бють нас до нинї...

Чому се так не вдавали ся нашим прадїдам війни з Польщею? Ріжні були причини.

Перша — не було **просьвіти** між нашим народом. Між селянами дуже-дуже рідко; вже то польські пани подбали о се, щоби хлоп був темний і непросьвічений, бо тодї був покірнїйший, лекше йшов панови під руку. Міщани були більше просьвічені і щиро заходили ся коло науки, закладали школи. Але вони на жаль писали якоюсь дивовижною мовою, нї то нашою, нї московською, нї церковною; таку мову ледви сотний розумів і на такій мові не могла розвивати ся просьвіта. Українцї не читали книжок, не знали, що дїєть ся на сьвітї, то й не знали, як собі дати раду з Поляками. Селяни й міщани відважно пійшли до боротьби, прогнали панів з Галичини, але дальше не знали, що робити. Здобули пановане, але панувати не вміли. Знали валити старий польський будинок, але будувати свого, українського, не вміли.

Друга причина — не було у нас **орґанїзації.**

Як почало ся українське повстанє, настав страшний нелад в Галичині. Кожде місто, кожда громада, кождий повіт робив все на свою руку; не дбав, що роблять инші. Поляки вернули ся з великою силою й по одному побили наші села. Якби всї повіти були зорґанїзовані хоч так, як зорґанїзував Семен Височан Покутє, ми були би не дали ся. Тодї також намножило ся по селах богато злодїїв, розбійників, що нібито воювали панів, а по правдї грабили, що лиш дало ся. Не було кому удержати лад і порядок. Ніхто не подбав о се, щоби завести справедливі суди, забезпечити всїм майно і житє. Тому Поляки могли голосити, що наші повстанцї се злодії і розбійники; тому і сам нарід знеохотив ся до боротьби... Як би був настав лад, люди могли би віддавати ся спокійно чи хлїборобству чи ремеслам чи торговлї, — тодї українське пановане подобало би ся всїм, всї тримали би ся його сильно і тодї ніхто не подужав би Українців.

Трета причина — не було **єдности з рештою України і віри у свої сили.** Не всюди лучили ся наші люди з військом гетьмана Хмельницького. Деякі селяни не могли приступити до козаків, бо бояли ся панів. Але инші і могли злучити ся з повстанцями а не хотіли, — воліли панську ласку і тверду панщину. Не вірили вони, що можна чогось доборöти ся, і своїм зневірєм всїх знеохочували.

Минуло вже 260 років від часу, коли Богдан Хмельницький заходив до Галичини, — а сї події дотепер для нас цікаві і важні. Повинні ми вчити ся з них, як нам тепер і на будучність жити. Повинні ми наслїдувати великі намїри прадїдів наших, повинні вчити ся від них одушевленя і завзятости. Але повинні уникати тих хиб і помилок, які їх загубили...

Просьвіта і орґанїзація, єдність і віра у власні сили отворять нову будучність для нашої України!

СУЧАСНІ ПОЛЇТИЧНІ ВІДНОСИНИ НА УКРАЇНІ.

Російська революція 1917 р. потрясла основами не лише самої Росії, але й цілої Европи. Вона принесла большевизм, який тепер перейшов далеко поза межі самої Росії.

На Україні тепер політично-партійні відносини прибрали далеко відмінний характер, як було перед революцією. Українська інтелїґенція й селянство, під обухом нових подій, почали шукати нової орієнтації, нової розвязки суспільних і політичних та економічних потреб України. Замітно річию сего нового відродженя серед української нації є поширене і поглиблене народної сьвідомости серед українського населеня, особливо на російській Україні, або, як тепер говорять, на Великій Україні (Галичина, се мала Україна).

Тому то першою точкою програми і партійної роботи всїх політичних партій на Україні, се независимість України і кладеть ся її тепер на першім місци.

А що українське селянство, яке становить більше ніж 85 процент людности України, се малоземельні хлїбороби, тому то й найбільше пекучою для него справою є власне питанє земельне (себто аґрарне), тимбільше, що на Україні є много великих обшарів землї в посїданю чужинців, переважно Москалів, Поляків і т. д. Цїлком отже справедливо український мужик дивить ся завидним оком на сї великі обшари землї і на конечність роздїлу сеї землї поміж малоземельне селянство. Тому й сей дезидерат українських хлїборобів править головною точкою партійних ґруп на Україні.

Згадаймо отже в головних нарисах, які то тепер політичні партії на Україні. Щодо сили орґанізації, числа членів, ясної програми і здібних провідників перше місце серед теперішних політичних партій занимає партія соціялістів-революціонерів, яку то партію скрізь по Україні називають в скороченю „есери". Політична і моральна сила сеї партії лежить на безземельнім і малоземельнім селянстві, себто на аґрарних пролєтарах. Характер політичної програми сеї партії се соціялізація землї. Партія ся стремить до довершеня своїх дезидератів через конфіскату землї, значить вивласнене панів без викупу.

В останний рік, себто 1918, підчас урядованя Центральної Ради партія соціял-революціонерів роздвоїлась на так званих лївих і правих „есерів". Лїві есери, се більше симпатики большевицької політики вивласненя; вони є за забранем землї без ніякого викупу. Праві знова есери вірять в подїлене селянам землї за викупом і за означенем максимальної скількости десятин для одного хлїбороба, себто від 25 до 40 десятин. Причиною повисшого роздвоєня українських соціял-революціонерів є власне психіка українського хлїбороба, який в своїй чесноті і справедливости думки про право власности не вірить, аби він міг бути правним посїдачем-властителем якоїнебудь землї, не заплативши за неї. Через се саме селяни побоювали ся, що забрану через конфіскату землю у них відберуть. Ся власне психіка великодушного Українця селянина, се найживійший арґумент, що большевизм нїколи не закорінить ся на Україні; в кождім разї не у формі російського большевизму, ні в такім соціялїзмі, який пропаґує ідею вивлащуваня і удержаня землї.

Праві есери стоять також при плеканю сахарного (цукрового) промислу, за задержанем посїлости при заводах сахарних, які однак повинні бути власностию держави через конфіскату. Обі галузи соціял-революційної партії стоять твердо на ґрунтї самостійної України. Згадати ще тут треба, що головними лїдерами соціял-революційної партії тепер є: Олексій Севрюк (юрист), Микола Ковалевський, Солтан і много студентської університетської молодїжи. Початок заснованя сеї партії на Україні ще від 1900 року.

Другою по черзї популярною українською політичною партією є соціял-демократи (есдеки), які опирають ся головно на робітництві по містах, а також на певній скількости безземельних пролєтарів-хлїборобів серед селянської верстви. В сїй партії гуртуєть ся більша часть української дрібної інтелїґенції.

Дотично аґрарного питаня соціял-демократична партія стоїть за:

1. Конфіскату землї державної, церковної і поміщицької, однак за викупом.

2. Максимум посїданя землї до 40 десятин.

В сїй партії концентрують ся красші сили українського робітництва й інтелїґенції. Партія соціял-демократів контролює великі видавництва в українській мові, як прим. „Робітнича Ґазета" (Київ), „Дзвін" (Київ), „Знанє то Сила" і більше других видавництв по містах України.

В послїдних часах і в сїй партії став ся розкол і від головної партії відійшли т. зв. „незалежні" соціял-демократи, які стоять на принципі пролєтарської диктатури, себто большевизму. Провідниками в соціял-демократичній партії були донедавна: Винниченко, Петлюра, Матюшенко, Порш, Чеховський, Вікул, Авдієнко і богато инших.

Третою з ряду українською політичною партією немалої ваги є партія т. зв. соціялїстів-федералїстів, в якій ґрупують ся елементи висшої інтелїґенції, особливо серед кругів університетських і висших шкіл. Соціял-федералїсти стоять також за подїлом землї, однак з викупом. По дусї ся партія не революційна; її провідники вірять в постепенний, еволюційний спосіб розвязки суспільних питань. Звуть їх соціял-федералїстами тому, що колись ся партія стояла за федерацією України з Росією. Тепер ся партія стоїть на чисто самостійно-українськім ґрунтї. В політицї ся партія доволї нерішуча, бо не має клясового ґрунту. Провідниками сеї партії являють ся: С. Єфремів, Матушевський і український мінїстер С. Шелухин, який є одною з найповажнїйших одиниць сеї партії.

Четвертою з ряду партією є соціял-самостійники.

Соціялїсти-самостійники кладуть на першім місци независимість України, яка має бути лише републиканською. Партія соціял-самостійників стоїть за подїлом панської землї за гроші, які мають сплачувати українські селяни під доглядом і за посередництвом державного земельного кредиту для селян. Через се, що партія соціял-самостійників клала яскраво і голосно независимість України на саме перше місце, вона здобула собі попертє особливо серед українського війська. На чолї сеї партії стоять: Андрієвський, Макаренко, Міхновський і братя Мицюки. Повисші люди крім сего стоять дуже близко теперішного українського правительства, себто Директорії. В останні часи від партії соціял-федералїстів і партії самостійників відділились деякі люди і заложили нову, так звану партію Народної Републики.

Так як українське робітництво зорґанізоване в своїх партіях, таксамо українське селянство не лишаєть ся без своїх орґанізацій. Серед селянських партійних орґанізацій тепер найважнїйше місце занимає хлїборобсько-демократична партія. Її першими ініціяторами- орґанізаторами були ще за часів сумної памяти гетьманщини (режім Скоропадського) братя Шемети, І. Липінський (теперішний український посол у Відни), Донцов, Степанківський і ще деякі. Партія ся мала свій перший великий зїзд в Киеві 26-го, 27-го і 28-го цьвітня 1918 р., на котрім було понад 1.500 делеґатів. Сила сеї партії рекрутуєть ся переважно зі селян малоземельних, „дрібних", які посїдають 3 до 10 десятин землї. Не від річи сказати, що і ся партія стоїть твердо за самостійну Україну, як також аби всякі державні посади на Україні були обсаджені дійсними Українцями. Партія ся найкрасше зорґанізована в полтавській ґубернії.

В контрастї щодо стану і духа до повисшої чисто народної селянської орґанізації стоїть партія земельних (великих) власників, в якої склад входять переважно поміщики (дідичі) Росіяни, Нїмці, Поляки та другі земельні маґнати. Ся партія була найбільше відвічальна за поставленє ґенерала Скоропадського на гетьмана України дня 26. цьвітня 1918 року.

Натякнувши про повисші політичні сучасні партії на Україні, не можна оминути може найважнїйших і найсильнїйших, хотяй більш економічних українських орґанізацій, себто кооператив. Орґанізація українських кооператив на більшу скалю почалась вести на Україні ще пять лїт тому назад між українським селянством такими невтомими робітниками на рідний ниві як Мартос, Галевич, Колюх і ще другими. За останні роки орґанізації української кооперативи прибрали величезний розмір як щодо числа льокалїв (відгалужень) так щодо оборотового капіталу. Саме тепер сї українські селянські кооперативи обертають капіталом понад 800,000.000 карбованців (вісїмсот мілїонів). Се фактичне майно українських кооператив є найкрасшим показчиком української селянської орієнтації, здібности Українців-селян до спільної самооборони перед визиском капіталїзму; як також показує у великім і різкім контрастї українського духа до розвязки сучасних суспільно-економічних питань на Україні в гарний, культурний, мировий спосіб проти російського большевицького способу розбиваня і морду, яко одинокого способу заведеня суспільних і політичних перемін. Замітною також річию є факт, що ще в осени 1918 року всї українські кооперативи відділили ся цілковито від московських і власне творять свою самостійну українську орґанізацію.

Вже за часів гетьманщини українська кооператива вела завзяту боротьбу проти федерації України з Москвою, фінансово українська кооператива здобула великий поступ за послїдних кілька лїт; так пр. „Український Національний Банк" в Києві, якого закладовий капітал 3 роки тому виносив 4 мілїони карбованців, в 1918 роцї сей капітал виносив 42 мілїони карбованців.

Дальшим доказом змаганя України до цілковитої фінансової й економічної независимости від російських банків і орґанізацій є новозасновані українські фінансові інституції в Києві: „Союзний Банк", „Український Банк" і „Дніпровський Союз", які є результатом поширеної діяльности українських кооператив, на чолї яких стоїть Центральний Комітет з Борисом Мартосом яко головою.

Коли Україна в послїдних роках проявила таку живу діяльність економічну і політичну з провідною гадкою серед української маси бути все абсолютно независимою від Росії державою, так не диво, що сї конкретні тенденції українського народу наполохали не лише чисельну російську буржуазію по містах України, але таксамо і російських большевиків. Независима Україна ще й тепер не дає спати сїй російській буржуазії, яка раптово перемінила ся в російську „демократію". З другої знова сторони Ленін і Троцький, зручнїйші від російських демократів, підхопили сей масовий сепаратистичний рух серед Українців для своїх партійних цїлий, проголосивши савєтську Україну з Раковським на чолї. Фактом однак є, після найновійших вістий з України, що сей большевицький підступ не вдав ся, бо Українці-селяни в Полтавщині і Харківщині почали масову революцію проти большевиків. Ся масова реакція українського народу проти большевиків і других наїзників України прибере скоро широчезні розміри і Україна усталить ся на добре яко независима демократична держава.

НАРОДИНИ У ФРАНЦІЇ.

Зменьшенє народин у Франції і широко поширене ограниченє родин вже перед війною творило грізну і занепокоюючу проблему для всіх любителів Франції, а сьогодня ся справа стоїть на переді всяких других, та ще більше занепокоює французьких патріотів. Говорять декотрі поважні круги, не загорільці, що Франція „сьвідомо й охотно" позволяла на се, щоби там населенє зменьшало ся. Иншими словами сказати, у Франції сильно поширив ся в минувшім пятнайцятьлїтю звичай, що родини старались не мати богато дітий. Ся „пошесть" вже й попередно досить гуляла, одначе посунулась до пересади в роках 1900 до 1914. Французький визначний діяч сказав про сей „рух" слїдуюче: „Франція, яка не боїть ся смерти, боїть ся житя". Слова сї говорять аж забогато.

За послїдних 50 лїт сусїдні держави довкола Франції збільшили своє населенє досить значно, тимчасом сама Франція „де стояла, там і стоїть". Підчас коли Німеччина збогатила ся в населеню (тут враховуєть ся також декотрі прилучені провінції) з 40 на 68 мілїонів, Франція за сей час побільшила своє населенє з 36 лише на 39 мілїонів. Иншими словами сказавши, коли в 1911 р. було лише 109 Французів на кождих 100 в 1871 р., то Німців було 161 на 100 в тімсамім часї. Колиб не війна, то в 1926 роцї на кождих 100 Французів було би 200 Німців. Через сї числа Французи є дуже занепокоєні, тим більше, що війна допровадила ще до гіршого стану. Французи гаразд розуміють, що приріст населеня в Німеччині се не тяжка справа, бо там не поширила ся „привичка мати мало дітий", а знова у Франції буде тяжко сю привичку усунути. Французи побоюють ся, що на будуче, колиб Німці схотіли пімстити ся на них за теперішну програну війну, вони (Німці) своєю чисельностию та провофиостию можуть накоїти лиха.

Недавно тому один Француз видав книжку, в якій він показує на ту слабу сторону Французів пальцями і вичисляє причини, які доводять, що до родинного житя є мало склонности, особливо по містах.

Дальше він пише, щоби зачати сильну аґітацію за поборюванєм заразливих венеричних і инших недуг, поганої уличної та прямо деморалїзуючої лїтератури (книжок і часописий, які носять часто назву гумористичних). Взиває до встановленя кари для таких, що не допускають себе, щоби мати діти, або усувають порід перед часом (дотепер кари за се там нема). Відзиваєть ся до урядових кругів, аби вони були за великими родинами, а також аби на урядові посади приймати таких людий, які мають більше число дітий.

Для таких, що мають більше число дітий, він пропонує давати матеріяльний дарунок, кажучи, що сим способом богато родин, які доси старались не мати дітий, з огляду на убожество, тепер будуть мати забезпечене і на будуче будуть поступати природно.

По великих містах Франції малий процент народин є замітний між убогою клясою, хотяй і заможні круги рівнож далеко не відбігли від сього через се, що не хотять мати богато „клопоту й невигоди" з дітьми (американські мілїонерки замісць дітий бавлять песики).

Щоби ще більше заохотити батьків родин, письменник пропонує для заохоти, щоби голова родини мав стільки голосів (при виборах), скільки дітий має низше повнолїтного віку.

Кілька лїт тому назад один фрнцуський банкир заявив, що причиною, чому родини не хотять мати дітий, є се, що не хотять розділювати маєтків. Взявши під розвагу, як богато свого капіталу ульокувала Франція в чужих державах та як богато сих капіталів є тепер загрожених, що може ніколи не відбереть ся їх, можна завважати немудрість таких побоювань о маєток.

Французька церква, хотяй не виступає з сим отверто, також прилучилась до руху, щоби Французи „мали більше дітий".

Н. Е.

Наша ґазета є присьвячена робітничій справі. Доля та судьба нашого робітника лежить нам на серци передівсім. Не дбаєм о зиск, тільки о твоє добро, мученику працї! — Пренумеруйте „Свободу"! („Свобода", число 1-ше, 15. вересня 1893).

SOMETHING NEW.

It is only once in a long time that inventive statesmanship produces a genuine novelty such as we have had offered in the past week as a solution for the question of Fiume. According to this report from Paris, Italy will get Fiume under a mandate while a new port is built a few miles down the coast; when it is completed the Italian occupation becomes possession, while the Jugoslavs will be satisfied by something just as good and not very far away. Only in a world which the hardships of war had accustomed to substitutes for everything from coffee and tobacco to beauty and truth (see German State papers, passim) could such a bold innovation have gained support. The Italians now have what they want; the Jugoslavs will get what the enemy would call Ersatz-Fiume—a Fiume substitute.

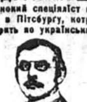
Why limit the operation of this beneficent principle, doubtless eternally implicit in the Absolute Mind but only now brought to light, to a single dispute? Why not use it on all of them? The Poles and Ukrainians are fighting over Lemberg. Let the Poles occupy Lemberg provisionally, acquiring full title upon the completion of a duplicate of Lemberg, a few miles away, for Ukrainian use. Let Poland annex the coal mines of Teshen as soon as new coal mines are dug in the immediate vicinity for the Czechs. Let Japan have Shantung, but only on condition that she build an Ersatz-Shantung for the Chinese—a task which would keep Japanese industry and resources busy for some time to come. It would perhaps be irreverent to suggest that his solution of Fiume dispute is a product of Ersatz-Politik, of substitute statesmanship.

(From The New York Times, Sunday, May 11, 1919.)

В КОЖДИЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НЕДУГИ МУЩИН

Я є одинокий специяліст недуг мужеських в Пітсбурґу, котрий говорить по українськи.

Найдовше істнуючий, найуспішніший і заслугуючий на довіре специяліст недуг мужеських, котрий усе своє знане і довголітну практику віддає для услуги недужих.

DOCTOR LORENZ

II. поверх, фронт. 76-89

644 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.

Урядові години: Щодня від 9. рано до 8. веч. В пятниці від 9. рано до 8. веч. В неділі від 10. до 2.

АДВОКАТ

OTTO H. DROEGE

уділяє безплатно порад у всяких цивільних, карних і судових справах, щодня від години 4-тої до 7-ої пополудни, а в неділі від год. 10-ої до 1-ої в полудни в Американсько-Українськім Бюрі.

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, Inc.

520 E. 6th St., New York, N. Y.

Tel. Orchard 8968.

З РОБІТЬ ВАШЕ ВОЛОСЄ ГАРНИМ.

Відсьвіжіть вашу голову! Стримайте випадане волося! Усуньте порплі! Хай ваше волосє виросте буйне і гарне.

ВИ СЕ МОЖЕТЕ ЗРОБИТИ.

„ДАРМАФУҐА" дасть поріст волосю, усуне порплі і волосе перестане випадати. В короткім часі ваше волосе відросте на цілій голові. 56-67

На спробу вишлемо за 10 ц.

ARGIL SPECIALTIES CO., Sr., Box 37, Philadelphia, Pa.

УКРАЇНСЬКЕ, ПОЛЬСЬКЕ І ЛИТОВСЬКЕ

ПОГРЕБНИЧЕ ЗАВЕДЕНЄ

НА МІСТА ЕЛІЗАБЕТ, БАЙОН І ОКОЛИЦІ

уряджують похорони гарно і в приступних для всіх цінах. Обслуга скора і в кождім часі.

Автомобілі і керичі на весіля, хрестини і др. нагоди. 51ч—

ОФІС:

217 First St., Elizabeth, N. J.

А. ПАТРІК, менаджер.

Телеф. 3817 Elizabeth.

Секр. і касієр, посередник укр.:

В. ЛЕВЧИК,

48 Washington Av. Elizabeth, N.J.

Телеф. 832-W. Elizabeth.

ДРУГИЙ ОФІС:

J. D. KAWALIUS,

52 E. 21st St., Bayonne, N. J.

Телеф. 78 Bayonne.

ВИБУДУЄМО ВАМ ХАТУ

з 5 і 6 кімнат для Вашої вигоди.

10 лотів або 20.000 квадратових стіп.

землі при Ню Бронсвік, Н. Дж., близько зел. стації і школи.

Ціна $398; $50 з гори $8 місячно

METUCHEN REALTY CO., 208 Broadway, Room 315, NEW YORK CITY.

ЕКСТРА! КУРЦІ! ЕКСТРА!

ВІДУЧИМО КУРИТИ КОЖДОГО В 10 ГОДИНАХ. 52-63

Перестаньте курити. Увільніть ся з страшних обіймів налогового куреня.

Не збогачуйте тютюнового тросту. Яка користь для вас подумайте самі — воняє вам з уст, кашляєте, дістаєте дихавицю, робите з носа комин, впадаєте в сухоти, а які страшні наслідки — смерть. Подумайте поки ще час, щоби не було колись за пізно. Ми вас вилічимо в протягу від 10 до 12 годин нашою найновійшою методою (способом). Не робить ріжниці хто що курить, файку, циґара, циґаретки, цю-тобеку, або як много хто курить. Найбільшого налогового курця в сьвіті відучимо курити раз на все в 10 годинах, нашим найновійшим способом, котрий тисячі курців урятував від смерти. Пришліть 25 цнт. сріблом, або стемпсами на пораду до:

WILLIAMS PHARMACAL CO., 2016 W. Erie Street, Chicago, Ill.

ПОДІЛИВ СЯ.

В однім селі на Покутю жив собі типовий пиячок Гриць Лобода, котрий свій маєток полишив в коршмі і так нарешті під її порогом замешкав, чекаючи на охлапи від подорожних, бо кредиту в жида вже більше не мав.

Одного разу, літною порою, Гриць, проходжуючи ся греблею ставу, знайшов дорогоцінний перстень, котрий згубив дідич підчас купелі. Мав він однак настільки фляків в голові, що для него, банкротника, буде найліпше, коли він верне перстень властителеви. Позаяк коршма була близко, а він килішка горівки вже від кількох днів не мав за що напити ся, тому постановив покищо випити собі на рахунок знаїзного.

Прийшов отже до коршми і оповів про своє щастє жидови, який, сподіваючи ся щось в нагороді за се від дідича дістати, почастував Гриця горівкою і запропонував йому, щоби вони оба йшли до дідича, то дістануть більше знаїзного, котрим відтак по половині поділять ся.

Для більшої певности жид запропонував продати Грицеви також свою половину знаїзного, котре виторгує від дідича.

Гриць на се пристав, попив собі ще горівки, дістав від жида на руку десять корон готівкою і таки зараз пішли оба до двора.

Жид став пхати ся наперед, щоби вмовити в дідича, що то він знайшов перстень, однак дідич занюхав письмо носом і сказав до хлопа:

— Грицю, меньше з тим, хто знайшов перстень, але ти скажи мені, що ти хочеш за се, що ти його найшов?

Гриць склонив голову аж до колін дідичови і сказав покірно:

— Лише пятьдесять буків.

— Про які ти буки говориш? запитав ся здивований дідич.

— А про які то я би говорив? Покласти на лаву і врізати пятьдесять горячих...

Дідич не надумував ся довго і як то звичайно в тім часі роблено, закликав гайдуків, щоби вичислити Грицеви пятьдесять гарапників.

Тоді Гриць знова поклонив ся і оповів дідичови, що він згодив ся поділити ся з жидом по половині знаїзним, а що жид перший рвав ся оповідати, що то він знайшов перстень, то Гриць просив, аби він також і перший свою половину відібрав. Дідич лише на те чекав, а коли коршмар тої умови відперти ся не потрафив, козаки розтягнули жида на лавці і вичислили йому двайцять пять канчуків.

Тепер прийшла черга на хлопа. Однак сей був не дурний, а що від жида нераз дістав штурханців, то хотів пімстити ся. Поклонив ся отже ще раз дідичови і сказав:

— Прошу ясного пана, я свою половину знаїзного продав арендарови за десять корон, то нехай він тепер відбирає двайцять пять буків і за мене.

Дідич аж підскочив з радости. Жида розтягнули знова на лавці, висипали „сердечних" двайцять пять, а Гриць за свою доброту одержав нагороду. Арендар мусів вдоволити ся своєю нагородою, за котру низенько вклонив ся і подякував відходячи домів.

В КРАЮ БУЛИ ЗДОРОВШИМИ.

Богато краянів каже Вам, що в старім краю вони були здоровшими чим тут в Америці. Чи се є правдою або ні, над тим нема що застановляти ся, бо кождий такий наш краян був колись молодший, а звісна річ, що молодий чоловік є здоровший. Попри се в старім краю жив під иншим підсонем, споживав иншу їду і пив инші напої. Много з них не є так здоровими, як колись, бо вони споживають такі покарми, які їм шкодять, і з того повстають жолудкові недомаганя. Такі люди повинні попробувати Босакового Лічничого Гіркого Вина, котре многим направило жолудок і привернуло здоровле так, що днесь вони так добре чують ся як колись в старім краю. Се правдиве Лічниче Гірке Вино виробляє лише

MICHAEL BOSAK CO., 431 Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

Можна його однак дістати і в аптиках та декотрих склепах.

ПРИ СТРІЛЕЦЬКІЙ ВАТРІ

ЦІНА 40 ЦЕНТІВ.

Замовленя висилайте враз з грішми на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДОКИ НЕ БУЛО КНИЖОК

„КОБЗАРЯ" Т. ШЕВЧЕНКА І „ІСТОРІЇ УКРАЇНИ" М. ГРУШЕВСЬКОГО

доти можна було стрічатись часто з докором висловленим на адресу тих, що мають в своїх руках друкарні, чому то ніхто не береть ся за видане сих книжок для американських Українців, які не мають змоги сих книжок тут тепер набути.

І щож діє ся, коли сї книжки появились в публичній продажи. — Ніхто не потребує їх, так як би сї книжки находились вже у кождого в хаті.

Поминаючи технічні сторони видання, сї книжки належать до перлин нашої літератури і вони повинні находитись в кождій хаті, в кождій читальні, в кождім товаристві не в однім примірнику але по два і більше.

Хто не хоче належати до того гурта людий, що ось то горлають: „Видавайте потрібні книжки а ми розберемо їх як балеві тикети", а коли опісля такі книжки появлять ся у продажи, то вони або відносять ся до такого видання обоятно або заводять критику, то нехай скористають з теперішної нагоди.

Звертаємось до широкого загалу і повідомляємо, що в книгарни „Свободи" можна набути

1) КОБЗАР Т. ШЕВЧЕНКА, в двох томах (дві книжки). Видане часописи „Канадійського Фармера" в Канаді. Ціна $1.50

КОБЗАР Т. ШЕВЧЕНКА (в одній книжці), видане Канадійської Української Видавничої Спілки. Ціна $1.00

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. Часть І. Написав М. Грушевський, професор української історії на львівськім університеті. Ціна $1.50

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. Часть II. Ціна $1.50

Ілюстрована Історія України М. Грушевського. Ч. І. і ІІ. в твердій полотняній оправі. Ціна $3.50

Замовленя і гроші посилайте на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЗАПІР

Є ВЕЛИКОЮ

НЕБЕЗПЕКОЮ

котра потягає за собою ріжні недуги та прикрі недомаганя: Запалене сліпої кишки, забурене утроби, нестравність, брак апетиту, заворот голови, немилий віддих, нечисту кров, шкірні викиди як прищі, чираки і т. д., безсонність, нервовість, знеохоту до житя.

Сьвітової слави **КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ВИНО ЛІЧНИЧЕ** лічить запір, а тим самим і всі недомаганя, які викликує ЗАПІР.

НЕ ПИЙТЕ гіркої соли, не уживайте пігулок прочищаючих. Не пийте так званих „гірких вин", бо викликують страшенні жолудкові корчі, почім в короткім часі вертає знова стара біда ЗАПІР. Увільніть ся від тих клопотів раз на все. Купіть ще днесь **КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО**, а побачите як добре воно ділає. **КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ВИНО ЛІЧНИЧЕ** увільнить Вас від запору, додасть Вам здоровля, сили та кріпкости. Будете знова веселим, охочий до праці і забави. 44що2

Памятайте, що звертаємо гроші, хто удовідить, що **КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ВИНО ЛІЧНИЧЕ** не є таким як пишемо. **КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ВИНО ЛІЧНИЧЕ** коштує: одна бутелька $1.25. До набутя в аптиках, в складах, у наших агентів або впрост від властителів:

D. WRÓBLEWSKI & Co.

196 East 4th St., (B-1), NEW YORK, N. Y.

СЬМІХУ ДО РОЗПУКУ!

ДАРОМ вишлемо кождому велику книжку, в котрій знайдете повно сьміху до розпуку. Бігме, шур, від сьміху не здержите ся, а в додатку до книжки висилаємо гарний кишенковий календар даром. Залучіть 10 центів на почтову пересилку. Адресуйте: 39ч-77

"OSA" PUBLISHING CO., 1926 West Huron St., Dept. 10, Chicago, Ill.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Театр Української Народної Громади, 217-19 Іст 6-та ул., Ню Йорк, Н. Й.

В НЕДІЛЮ, 25. МАЯ 1919 Р.

на користь товариства „Зоря" в Ню Йорку, Н. Й.

— відограє —

штуку премійовану Галицьким Краєвим Фондом п. з.

КАТЕРИНА МУЖИЧКА

драматичні картини в 4-ох діях.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Софія Івановна Варецька, молода вдова .... Н. Н.
Олекса Стокач, парубок..п. В. Лазута
Семен Когут, селянин.....п. С. Баюс
Палажка, його жінка .... п-ні М. Мельникова
Катерина, їх дочка .... п-на М. Климкович
Перепетуя Бруєвичка, вдова фершала .... п-ні М. Комишевацька
Яша, її син.....п. С. Комишевацький
Сисой, дід пасічник....п. І. Матофій
Дуня, покоївка Варецької .... п-на Т. Семчишин
Герпко, шинкар...п. М. Щиґельський
1-ший, 2-гий і 3-ий селянин.

Парубки, дівчата, рибалки, народ, селяне.

Режісер п. С. Комишевацький.

Діріґент п. М. Гундич.

Музика Тов. ім. М. Лисенка.

Початок точно о годині 5-ій вечер.

Вступ 75 і 50 цнт.

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ БАЛЬ.

Українці! Отсим тов. „Зоря" просить Вас прибути на прекрасну штуку „Катерина", яка буде виставлена в неділю, дня 25. мая с. р. в Укр. Нар. Домі. Представлене почне ся точно в назначенім часі, щоб було доволі забавити ся. Приходіть всі а не пожалуєте. — КОМІТЕТ. 60-61

„СІЧОВІ ВІСТИ"

НЕЗАВИСИМА СІЧОВА ЧАСОПИСЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛУ В АМЕРИЦІ.

Видане Січової Організації Українців в Злучених Державах.

„Січові Вісти" посьвячені Січовим правам, просьвіті і науці. Січової часописи партія се УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД. Січова часопись виходить поки що один раз на місяць і коштує одного доляра на рік. Хто придбає 10 предплатників, дістане дуже поучаючу книжку яко премією, крім того буде діставати „Січові Вісти" через цілий рік даром. 124ч—

Адреса Січової часописи така:

"SICHOWI WISTY", 217-19 E. 6th ST., NEW YORK CITY

СОКОЛИКИ

Комедія в 4-ох діях Григорія Цеглинського.

СЯ КОМЕДІЯ НАДАЄТЬ СЯ ВПОВНІ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ. ДО ВІДОГРАНЯ ПОТРІБНО ВСЕГО 7 ЖЕНЩИН І 6 МУЩИН

ЦІНА 35 ЦЕНТІВ.

Замовленя висилайте враз з грішми на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

НЕДУЖІ ЛЮДИ ЧИТАЙТЕ!

Dr. MESSEC, 124 No. 8th Street, Philadelphia, Pa.

Коли Ви завелись в осягненю помочи і єсьте зневохочені, то не тратьте надії а зголосіть ся ще нині по мою опінію і пораду даром.

Я перебував 20-літну повну успіхів практику в медицині і лічeню хронічних, нервових і зложених недуг особливо у мущин. Ви осягнете користь з мого досьвіду, бо я заопікуюсь Вами кождого разу як Ви прийдете.

ВДОВОЛЕНИЙ ПАЦІЄНТ ПИШЕ:

„Я висловлюю мою щиру подяку д-рови Мессекови за його успішне лічене. Я втратив всю надію і в безнадійній розпуці хотів відобрати собі жите. Др. Мессек по короткім лічeню привернув мені здоровле в чудовий спосіб. Я тепер чуюсь зовсім добре і сильно і я тут зовсім безінтересовно висловлюю мою подяку і поручаю доктора Мессека всім моїм родимцям, котрі є доткнені недугою. 91—9—

(Підпис) ЙОСИФ ГАЙОВСЬКИЙ, Moore St., Philadelphia, Pa.

НЕДУГИ ОРГАНІВ:

серця, легких, жолудка, утроби, нирок як і нервів, скіри і крови, можуть бути лічені при приміненю ЕЛЕКТРО-МЕДИЧНОЇ методи, яка заключає лічничу силу так медичну як і електричну, поодиноко або в приміненю обох.

Я звертаюсь до всіх людий терплячих на хронічні або зложені недуги. Коли Ви є діткнені недугою порадтесь мене сейчас. Мене не зражує Ваш скептицизм ані троха; се говорять і другі мої пацієнти; однак я підіймаюсь найтяжших, зложеним довготревалим випадкам. Літа мого досьвіду в лічeню хронічних, нервових і зложених недуг дають мені спромогу лічити Вас науковим електро-медичним способом, який дав поміч в случаях, де другі недописали. ПОРАДА ДАРОМ.

Dr. MESSEC 124 N. 8th Street, PHILADELPHIA, PA.

ГОДИНИ УРЯДОВІ: від 9-ої рано до 8-ої вечер.

В неділі від 10. рано до 1. попол. лише.

ВОДНИЙ ПАВУК, ЩО ЖИЄ У ДЗВОНІ.

Певно усім відомий дзвін, в котрім нурці спускають ся у море і правдоподібно всі люди уважають його за людську видумку. Однак се велика похибка, бо на тисячі літ передтим як люди придумали нурковий дзвін, котрий позволяє віддихати, працювати і бути сухим під поверхнею води, жила на сьвіті комашка, котра розвязала тісами питаня. Вона завдяки своїй винахідчивости жиє під водою, мешкає та плодить ся у сухім місци під поверхнею води.

Називають сю комаху звичайно водним павуком, а наукова, латинська її назва означає тільки, що „водний сріблистий пливак", бо властиво вона не є павуком, а називаеть ся павуком лише через те, що виглядом своїм павука нагадує. На задній части свого тіла має вона довгі волоски, котрі мають гачочки на кінци. При помочи тих волосків з гачочками водний павук, коли їх зложить до купи, може зловити бульку воздуха над поверхнею води, і не пустивши її через волоски, може спустити ся під воду і понести її, куди хоче. Комашка, пливаюча у воді з воздухом межи своїми волосками, виглядає як кульочка живого срібла і відти походить її латинська назва.

А кудиж носить воздух водний павук? До своєї хати, котру має у воді, далеко під поверхнею води. Ся властне хатина виглядає як дзвін, в котрім спускають ся нурці у море. Виглядає вона як наперсток: зроблена вона зі шовку, а причеплена ниточками до якоїсь водної травички, дном у гору, отвором у долину. Як водний павук скінчить її будову, він починає її наповняти воздухом. Випливає на поверхню води, загортає воздуху волосками, спускаєть ся з ним під воду і випускає його під дах своєї хати. Сю роботу повторяє так довго, аж доки воздух не випре зовсім води і ціла хата не стане повна воздуху, суха. Як воздух зіпсуєть ся через віддихане, павук, випустивши кепський воздух, повторяє тесаме, аж хата знов наповнить ся добрим воздухом.

В тій хатині водна павучиха складає яєчка, з котрих вилазять павучата. Складає їх два рази до року: раз на початку літа, другий раз в осени. Літні яєчка виклюють ся дуже скоро і молоді паучата починають зараз будувати собі малесенькі дзвоники і носити до них воздух на власне господарство. Осінні яєчка не виклюють ся, бо нема досить тепла; тому мати замикає вхід до хати такою самою тканиною, як стіни мешканя, і засипляє в ній на цілу зиму, чекаючи, поки тепло весни не „висидить" яєчок. Тоді вона отвирає двері і випускає молоді у сьвіт.

Підчас залицянь самець будує собі дзвіночок зараз коло дзвіночка павучихи і будує зі свого дзвіночка до жінчиного шовковий перехід, щоби приходити до її дзвіночка на зальоти, не замочивши ся. Видно, павучиха не любить мокрого кавалєра.

Водні павуки — розбишацький народ: жиють всякими водними комахами та ріжними мухами і комарами, що ходять по поверхні води.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Заходом Укр. Ччитальні „Просьвіта" відбуде ся драматична вистава п. з.

БЛУДНИЙ СИН

В НЕДІЛЮ, 25. МАЯ 1919 Р.

в KANDEL'S NEW AUDITORIUM, 557 Market Street, cor Van Buren St., Newark, N. J.

Початок о годині 7-ій вечером.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Антін ....п. С. Лисак
Анна, його жінка......п-на М. Дубас
Омелько, їх син........п. О. Лисак
Павло, їх син..........п. М. Клибан
Стеха, їх дочка.......п-на С. Шеремета
Олена, жінка Омелька, п-на А. Борсук
Терешко, присяжний..п. Г. Горішний
Піяковський, писар......п. В. Сидляр
Гриць, американець........п. Л. Муляр
Мері ....п-на А. Полегонька
Максим, її муж.......п. С. Наконечний
Осип, дядько Омелька...п. Л. Лапчак
Майк ....п. М. Клибан
Ені ....п-на А. Борсук
Кейда ....п-на М. Шеремета

Річ діє ся в однім селі на галицькій Україні і в Америці.

Режісер: К. Дідух.

Ціна місць: Крісла І-ряди 35 центів; II-ряди 25 центів.

Дохід на закупленє книжок для читальні.

З огляду на те що драма есть поучаюча і весела, просимо о як найчисленнійшу участь. Приходіть, а не пожалуєте, бо се без порівнаня цікавійше як якінебудь мувінг пікчери.

60 КОМІТЕТ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошень женитьби не приймаєсь)

ПОШУКУЄТЬ СЯ ДЯКО-УЧИТЕЛЯ до гр.-кат. Церкви в Cohoes, N. Y. Услівя сл.: 1) Мусить мати гарний, тенoровий голос. 2) Знати добре нотний церковний і сьвітський спів. 3) Мусить провадити денно школу (около 100 дітий). 4) Найдальше до 2-ох місяців мусить дати представлене, аматорську виставу або хор. концерт. 5) Мусить бути самосьвідомим Українцем. 6) Першість мають ВП. Дякоучителі, котрі потрафили би заложити банду. 7) Хор тут істнує один з лучших на околицю, вишколений ще бл. п. Тимкевичом. 8) Єсли ще не стоїть, мусить вписати ся до Товариства „Дякоучителів". 9) Має бути тверезий, не ароґантський, що до обходжуваня з людьми і сьвящеником. 10) Може бути жонатий або самотний. Партачі, хай не пхають ся. 11) Платня на початок 60 дол. місячно і доходи, пізнійше більше. Зголошеня прошу слати або через Товариство Дякоучителів, або впрост на адресу: 49—

REV. JOHN OSTAP, Ruth. Cath. Priest,

198 Ontario St., Cohoes, N. Y.

ВАСИЛЬ КАВЧАК, пох. з Лішоватого, п. Ліско, брав шлюб в серпни, 1914 р. в Ню Йорку. Росту високого, сухорлявий, літ 30, мав ямку в бороді. Хто би знайшов, дістане нагороду. — Адрес: 58-63

АНАСТАЗІЯ КАВЧАК,

32 Wicleff St., Newark, N. J.

Пошукую свою жінку, котра виїхала з дитиною в товаристві дякоучителя п. В. Сали і слух за ними загинув. Хто би про неї знав, або вона сама, зволить зголосити ся, а дістане $5.00 нагороди. ALEXANDER CHEMIJ, Box 34, Evansville, Pa. 59-61

Пошукую свого брата **КИРИЛА ЗАРІЧНОГО**, котрий перебуває в Ню Йорку. Хто би про него знав, або він сам, зволить зголосити ся до: STEPHEN ZARICZNY, 144 Spring Street Fall River, Mass. 58-60

Пошукую свого мужа **ЙОСИФА КЛЕБАН**, з повіту Богородчани, і свого брата **НИКОЛУ ОПЕЛЯ**, з села Коцорова, повіт Бібрка, Галичина. Зволять зголосити ся до: OLGA KLEBAN, 1267 McDougall Dve., Detroit, Mich. 59-61

ВСЧ. о. Ф. ТАРНАВСЬКИЙ зволить подати до адм. „Свободи" свою адресу, в ціли пересланя йому листів від кревних з краю. 60

Прошу **п. Максима Хавpюка** або **Максима Карповича Хаврючeнка**, щоб подав мені свою адресу: о. ВАСИЛЬ ГРИВНАК, P. O. Box 493, Gorham N. Dak. 59-60

Кому залежить на моїй теперішній адресі, нехай пише до: HNAT ORYNYCH, 289 Van Horne St., Jersey City, N. J. 59-61

ПРОДАМ дешево форничі, з поводу що виїзджаю в контри. Зголошувати ся вечерами особисто до: H. LASHCHINSKY, 509 East 11th Street, Chester, Pa. 59-61

ПРОДАМ дешево ресторан або прийму спільника до дальшого веденя сего бизнесу. Бизнес серед наших людий, в великім місті, добрий відбут. Голосить ся до реставранту під ч. 1. Cor Chapell & Lister Ave., Newark, N. J. 58-60

ФАРМА! 115 акрова фарма на продаж з інвентаром або без, в добрім положеню. По інформації зголосити ся до властителя H. DRABIK Lyme, Conn. 56-61

РАТИ, ВПЛАЧЕНІ НА КУПНО БОНДІВ НЕ ПРОПАДАЮТЬ Богато людий працюючи по майнах або шапах, закупили бондів на сплату ратами. Лучаєть ся що заплативши кільканайцять рат, змінили роботу, відрікаючи ся своїх заплачених рат на бонди, думаючи, що сї гроші пропали. Хто мав би подібний случай, і хотів би відискати свої гроші, нехай звернеть ся о пораду в сїй справі до Американського Українського Бюра на адресу:

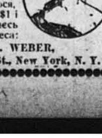
AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, Inc., 18—

520 E. 6th St., New York, N. Y.

ФАРМА 175 АКРОВА,

в добрім положеню, на продаж в Connecticut, 40 акрів землі орної, 6 акрів сіножати, а решта ліса грубого, 5½ акра всілякого засіву, новий дім з 7 румами, 2 бані, бочка на кукурудзянку, стайні з цементовою підлогою на коні і воли, новий млин, кошниця, курник і ще більше малих будинків. Ціна $5.500. $4.000 зараз а $1.500 на сплату. З інвентаром живим і всілякого рода господарськими машинами $7.500. По більші інформації голосити ся на адресу: S. BURDIAN, 266 Ave. B, New York City. 59.61.62

Пані Веберової Тонік на Волосе

Найліпше средство проти випадaня волося, продаєсь по $1 і більше. Уділяєсь поради. Адреса:

Mrs. WEBER, 241 E. 14th St., New York, N. Y.

HELP WANTED FEMALE

ПОТРЕБА ЖЕНЩИН

ПОТРЕБА женщини до домашної роботи на фарму, при добрій родині. Миля їзди від Ню Йорку. Заплатить $30 до $40 місячно або і більше. Голоситись до: MAX SCHENKMAN, 27 Cedar St., New York City. 58-60

ШКОЛА АКУШЕРІЇ.

Учіть ся АКУШЕРІЇ в нашій школі або в своїй хаті під нашою дирекцією; таранна, цілковита і скора наука; приймаєсь кождого часу. По укінченю видаємо ДИПЛЬОМ. Адресувати: International School of Midwifery, Inc., Dr. S. Deutsch, Pres., 229 E. 14th St., New York City. Телефон: Stuyvesant 933.

ДАРОМ!!!

Протягом МАЯ дамо одну $1.00 коробку правдивих і найбільше звісних прочищуючих

ТАБЛЄТОК БОЛГАРСЬКОГО ЧАЮ.

з кождим пятьдоляровим замовленєм. Вишліть се оголошене з пять долярами а ми вишлемо Вам сейчас СІМ КОРОБОК найбільше славного і найбільше звісного в сьвіті ЧИСТИТЕЛЯ КРОВИ, ЧИСТИТЕЛЯ ЖОЛУДКА І УПРАВИЛЬНЮЄ КИШКИ, средства якого знає новітна наука. Не продаєсь в аптиках ані деинде. Ми вже не продаємо більше чаю. 56-64

7 коробок $5.00; 1 коробка $1.00.

Лише продаєсь через

MARVEL MEDICINE COMPANY, 29 Bldg., 413 — 4th Ave. P. O. Box 963, Pittsburgh, Pa.

НОВА МАПА ГАЛИЧИНИ

Вже вийшла з друку нова мапа Галичини в **українській мові**. На ній є виразно намальовані всі міста, містечка, гори, ріки, зелізниці і села. Такої мапи ще в Америці не було. ЦІНА ЛИШЕ 25 ЦНТ. (Приймаємо марки). Замовляйте зараз, бо наклад невеликий. 58-60

PEOPLE'S SUPPLY CO., Dept. 1, Sta. D., Box 51, New York, N. Y.

EXTRA! EXTRA! EXTRA!

1000 українських вишиваних силкових КРАВАТОК на продаж дешево.

Одна краватка $1.50
Дві краватки 2.75
Пять краваток 6.00
Десять краваток 11.00

Хто купить собі 10 сих краваток, сей при замовленю хай напише, що хоче в дарунку, або перстень з гербом України або гердан вартости 3 доляри. 59-64

Замовленя шліть впрост на адресу:

UKR. KRAVAT MANUFACTORY, 32 E. 7th St., New York, N. Y.

ДО ВСІХ ІНТЕРЕСОВАНИХ.

Я терпів більше як 12 літ на долеглиі болі голови, нервовість, болі в хребті і жолудку, мав лихий апетит, ослаблене і запір. Я ходив з трудностю. Я радив ся кількох лікарів, однак здавалось, що вони не були в силі розпізнати мою недугу і не могли помочи мені.

Одного дня я перечитав оголошене д-ра Ганнона і я віддав себе сейчас під його опіку. Без жадної втрати часу від мого занятя, він дав мені поміч за першою візитою і мені поліпшалось. Тепер по 3-місячній опіці я повернув до здоровля. Всі болі уступили. Я можу добре ходити, і коли передтим я міг заледви дещо їсти, то тепер я маю чудовий апетит і мені все що їм смакує. В дійсности мій стан є так знаменитий, що Ви майже не повірили би що я був хорий.

Я є вельми вдячним сему знаменитому специялістови і складаю радо сю заяву, щоби і другі могли пізнати як много добра він робить для недужих людий.

ПАВЛО КОВАЛИК, 723 Willow Ave., Hoboken, N. J.

Aug. 11, 1918.

Читайте понизше оголошене д-ра Генона.

—o—

ЧИ ВИ Є ХОРІ?

Коли терпите на якусь нову скомплікувану або застарілу недугу а потребуєте помочи специяліста

ПРИЙДІТЬ ДО МЕНЕ — А Я ДОВЕДУ ДО РЕЗУЛЬТАТУ.

Скоро, тривало і за малу нагороду, без жадної перерви у Вашім занятю. Мої офіси находились через довгі роки в тім самім будинку, і мене знають як осторожного, ревного і успішного специяліста. Одн візита в моїм офісі і точна екзамінация упевнить Вас, що я наверну Вас на дорогу яка веде до здоровля.

ЄСЛИ ВИ ТЕРПИТЕ

хронічні болі голови, заворот голови, привиди, маячить ся Вам в очах, слаба память, слабі і непевні нерви, безсонність, болі в карку і хребті, ревматизм в суставах, слабість горла, шкірні клопоти, недомаганя жолудка і кишок, невралгічні болі, виступи на язику і запір, прийдіть до мене.

ПРИМІНЮВАНЕ ЕЛЕКТРИКИ, ВШКІРНІ ВСТРИКУВАНЯ І ІНГАЛЯЦІЙНІ МЕТОДИ УПЕВНЯТЬ ВАС ПРО УСПІШНІ ВИСЛІДИ ЛІЧЕНЯ.

Порада зовсім даром.

Прийдіть нині. Не відкладайте.

Dr. HANNON

СПЕЦІЯЛІСТ

118 E. 14th Street, New York, N. Y.

Напроти Tammany Hall.

Години офісові: Денно від 9. рано до 1. пополудни. Вечер від 6. до 8. В неділі і признані сьвята: від 10. до 2. в полудне лише.

Осібний почекальний покій.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Посол Геміл на переслуханю в справі польсько-українського спору.

(Спеціяльно до „Свободи").

Комісія для українсько-польських справ, назначена мировою конференцією, покликала була на день 30. цьвітня 1919 українську мирову делеґацію явити ся о пів до дванайцятої години в полудне перед неї і поставити свої жаданя в справі східної Галичини. Українська делеґація явила ся в сам час. В склад сеї делеґації входили: президент української делеґації, Сидоренко; бувший міністер заграничних справ України, Олександер Шульгин; делеґат американських Українців, посол Джеймс Геміл, і делеґат канадійських Українців, Іван Петрушевич.

Українські бранці в Італії пошукують за своїми рідними і знакомими.

До адміністрації „Свободи" наспіло кілька переписних карток з Італії, в яких українські бранці пошукують своїх рідних і знакомих.

Кадет Олекса Татарин пошукує свого брата Василя з Вільшаниці, товмацького повіту, Галичина.

Ляйтнант Іван Чайківський де Трунко пошукує свого брата Віктора Чайківського і сестру Корнелію Монастирську з Ортинич, самбірського повіту.

Четар (ляйтнант) Юрко Теодорович пошукує знакомих з Кучурова, Буковина. Хто найшов би ся охочий написати до нього, нехай шле письмо на адресу: Teodorowycz Georg, Prigioniero di Guerra, Cassino, Caserta, Italia.

Кадет Йосиф Чижович, пошукує родини Ортинських в Америці.

Теодозій Григоряк пошукує свого брата Олексу.

Всі повисші картки інтересовані можуть одержати за надісланєм 3-центової марки на пересилку листа.

Повідомленє президента про отворенє сесії парляменту.

Першого дня нарад надзвичайної сесії нового парляменту зайшло непорозумінє над тим, як повідомити президента Вілсона про розпочатє нарад. Звичайно практиковано се в той спосіб, що обі палати парляменту вибирали по трох делеґатів і ті делеґати йшли до Білого Дому та повідомляли президента, що наради парляменту вже почали ся і посли ждуть на поготівлю взяти під увагу кожде бажанє президента. Але сього року президента нема в Білім Домі. Він перебуває в Парижи на мировій конференції. З приводу того власне виринуло питанє, в який спосіб повідомити президента, що парлямент розпочав наради. Висша палата по короткій надумі над питанєм рішила вислати до президента каблеґраму з повідомленєм про розпочатє нарад; натомісць в низшій палаті справа не пійшла так легко. Проєкт, аби президента повідомити каблем, відкинено; проєкт, аби вислати йому до Парижа витинок з ґазети, де говорить ся про отворенє парляменту, збито. Остаточно принято проєкт, а іменно — щоби написати лист та післати його спеціяльним післанцем до Білого Дому, повідомляючи президента, що посли низшої палати парляменту ждуть на його предложеня.

Президент проти цілковитої проґібіції.

Президент Вілсон переслав каблем з Парижа довше письмо до парляменту, в якім пропонує, щоби парлямент змінив проґібіційний закон бодай о стільки, щоби можна було виробляти, продавати і пити пиво і легкі вина. — Президент домагаєть ся ухваленя закона про рівноправність женщин; рекомендує звернути сейчас телеґрафи і телефони в приватні руки, а зелізниці звернути з кінцем 1919 року.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Большевики і українська мова.

Дня 2-го січня 1919 року директорія під проводом Семена Петлюри потвердила закон про державну мову в українській державі. Державною мовою є мова українська. Знова про те, як до української мови відносять ся большевики, вистарчить отсей факт, поданий до відома київською большевицькою ґазетою „Червоний Прапор": На рапорті комісаря головної військової санітарної комісії, написаній в українській мові, начальник київського ґарнізону написав таку замітку по московськи: „Комісареви. В савєтській Росії пишуть тільки русскою мовою. Тратити гроші на винаймлюванє переводчиків не позволяєть ся. Прошу писати по русски".

Шульгин про Петлюру.

Василь Шульгин, славнозвісний перекінчик-чорносотенець, видавець і редактор україножерного „Кієвлянина", написав отвертий лист до Семена Петлюри, в котрім остро нападає на нього за його політику. Петлюра, в очах Василя Шульгина, поповнив великий гріх тим, що, загорнувши на Україні власть у свої руки, проголосив українську мову урядовою мовою на Україні, а також заборонив видане всіх московських ґазет в Києві. Петлюра видав був осторогу, що всякі неукраїнські змаганя будуть ся уважати яко зраду української держави і після того будеть ся карати виновника. Всі публичні написи Петлюра наказав заступити в мові українській, яку Василь Шульгин називає „безграмотним жарґоном галицького походженя". Усі репресії всього, що неукраїнське, переводив сотник Коновалець, галицький Українець, котрий був капітаном в австрійській кавалерії. Петлюра іменував був сотника Коновальця командантом Києва. Закидає Василь Шульгин ще й сей гріх Петлюрі, що він на всі визначнійші становища в своїй армії поставив галицьких Українців-офіцирів. Дальшим Шульгиновим закидом є те, що Петлюра каже, що бореть ся проти большевиків, а в дійсности сам заводить большевизм на Україні. „Чи Ви — пише Шульгин до Петлюри — не підписували заяви про се, що кождий Ваш жовнїр дістане 25 десятин землї? Чиж се не большевизм найпоганійшого рода?" Шульгин вкінци твердить, що Петлюра цілком не воює з большевизмом, а лише з Ленїном, бо хоче, щоби в Києві замісць Ленїна був Винниченко, а Винниченко нічим не ріжнить ся від Ленїна; знова Петлюра нічим не ріжнить ся від Винниченка. „Все те і вся та бішена ненависть, яка появляєть ся в кождім слові Ваших товаришів, сьвідчить лише, — каже Шульгин Петлюрі — що Ви є найгіршим ворогом Росії". Такого змісту отвертий лист до Петлюри помістив Василь Шульгин в московських ґазетах з 20. січня 1919. Сей лист кидає ясне сьвітло на боротьбу Петлюри. І ми віримо, що коли Петлюра в дійсности стоїть на такій позиції, як се характеризує Василь Шульгин, то він буде мати за собою весь український нарід. Нарід стане за Петлюрою, бо Петлюра стоїть за українським народом.

Петлюра засуджений большевиками на смерть.

Большевицьке правительство на Україні засудило на смерть ґенерала Петлюру за організованє жидівського погрому в Проскурові, в котрім мало згинути 6.000 Жидів. Присуд оповіщено прилюдно разом з наказом його арештованя.—Знова перед кількома днями жидівський член української делеґації в Парижи, др. Зархі, висловив ся перед кореспондентом жидівської часописи „Дер Туґ", що Петлюра остро карає хуліґанів, які викликують протижидівські заворушеня. За погроми в Проскурові казав він розстріляти 40 громилів.

Після донесеня жидівської часописи „Булетін", що виходить в Копенґазі, з дня 17-го цьвітня, представляєть ся справа жидівських погромів на Україні в той спосіб: На однім із останних засідань Конституційного Зібраня на Україні обговорював міністер преси і публичної пропаґанди, др. Осип Назарук, жидівське питанє в довшій промові. Міністер вказав на небезпеку погромів, яка грозить головно у Великій Україні і в найостріших словах пятнував знущанє над Жидами в Проскурові. „Хоч би се була навіть правда, — говорив міністер — що українські жовніри мусїли боронитись в Проскурові перед большевиками, серед яких були жидівські хуліґани, члени „Бунду", то се зовсім неоправдує їх, щоби вони мали нападати на Жидів небольшевиків, на жінки та на діти. Коли я недавно тому був в Проскурові, то я завважав, що всі склепи були позамикані, бо їх властителів повбивано серед метушні. Ми мусимо вхопити ся найостріших средств, щоби захистити Україну перед небезпекою погромів. Ми мусимо се зробити не лише зі загально людських причин, але також із нашого національного інтересу. Ми мусимо ударемнити в самих основах всяку спробу погромів". Опісля звернув ся міністер і до правительства Західно-Української Републики з зазивом осьвідомляти нарід про небезпеку погромів. „Погром у Львові — казав він — викликав найбільше обуренє в цілім цивілізованім сьвіті".

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Г. Т., Геркімер, Н. Й. — Вашої дописи ми помістити не можемо. Порушену Вами справу мусите полагодити у себе дома, бо загал Вам тут нічого не поможе.

А. В., Рочестер, Н. Й. — Ваші гроші, вислані до державної щадниці у Відни, не повинні пропасти. Вони тепер є під опікою правительства німецької Австрії. Дістати їх можете лише по війні по предложеню поквітованя, яке Ви одержали від компанії, через яку переслано гроші.

Читач „Свободи", Ню Йорк. —Будьте спокійні. Львів і Перемишль мусять належати до України, хочби Ляхи рвали собі волосє на голові. Покищо Львів, а правдоподібно Мостиска, Судова Вишня, Рудки і Самбір находять ся в руках Поляків. Се одначе лише тимчасово. Коли сеї справи не рішить мирова конференція, то порішить її український нарід.

Т. Г., Ембрідж, Па. — Вашу скаргу адміністрація „Свободи" взяла під увагу і постараєть ся розслідити її враз із зарядом згаданої фірми.

НЕЗДОРОВІ ВІДНОСИНИ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

(„Січові Вісти").

Цифри виказують, що здоровляний стан населеня Злучених Держав є так низкий, що попросту алярмує кождого думаючого Американця. Статистики обчисляють, що фізично недомагаючих осіб, хорих в якійнебудь степені і на якунебудь недугу, є 97%, а лише 3% людий є цілком здоровими. На серцеву недугу хорує 15%; на звапненє артерій кровних 23%; на лиху циркуляцію крови 26%; на зіпсуте мочових органів 36%; на недугу нирок 13%; на попсуте зору 16%; тілесно нерозвинених 19%; инші недуги 16%.

Застрашаюче фізичне недомаганє завважуєть ся головно в низших верствах робучої кляси, яка не знає або не має змоги трактувати поважно справу відживлюваня тілесного орґанізму. Досліди, переведені правительственими властями між одним міліоном робітників у Злучених Державах, кажуть, що через недугу робітники в Америці тратять річно 270,000.000 днів праці.

Причиною сього є також прикрі робітничі відносини, серед яких робітник тратить своє здоровлє, сили та енерґію. Капіталісти мають ту властивість, що хотіли би запрягти робітника до як найтяжшої роботи, на як найдовші години праці, за як найменьшу платню і хотіли би, аби він як найбільше випродукував матеріялу. Та одно з другим не може ніяк погодити ся. Тяжка робота і довгі години праці обезсилюють робітника, мала платня не позволяє йому піддержати свої сили, а через се і продукція мусить бути меньша.

Про се наглядно переконали ся англійські фабриканти, коли з початком війни дали робітникам більшу платню і продовжили день праці о кілька годин. Вони іменно прийшли до переконаня, що той робітник, котрий колись робив меньше годин і за меньшу платню, а тепер більше годин і за більшу платню, продукує далеко меньше тепер ніж передтим. Се зрозуміле само собою, бож довші години означають меньшу продукцію.

Недавно тому в однім із західних стейтів видано розпоряджене, аби властителі великих склепів позволили дівчатам, які у них працюють, сидїти протягом часу, коли в склепі нема нікого до обслуги. Властителі склепів приняли се розпоряджене з великим невдоволенєм, а навіть з обуренєм. Однак в кілька тижнів пізнійше вони нагло змінили свій погляд на повисше розпорядженє. Вони переконали ся, що дівчина, котра чуєть ся сьвіжою і неумученою, є більше вдоволена зі своєї роботи, обслугує красше людий, котрі приходять до склепу купувати товари, і в короткім часі продає більше товарів ніж дівчина, котра весь час стоїть і від того стояня є перемучена.

Що-ж отже виходить з того? — Сей досьвід учить всїх, що продукція залежить від обставин того, який її видає; залежить від його сил, здоровля, гумору і охоти. Длятого належить ся дати робітникам такі услівя праці, які вони уважають для себе найкориснійшими; треба поставити їх в такі обставини, аби вони могли, коли не направляти, то бодай не псути своє здоровлє, і вчити їх треба, що здоровлє є найбільшим скарбом чоловіка. Здоровий робітник зробить більше в коротшім часі ніж хорий в довшім.

Про нездорові відносини у Злучених Державах сьвідчить дуже яскраво отсей знаменний факт, про який повідомляють нас військові лікарі. В 1917 році ставило ся до асентирунку около 2,500.000 молодих мущин в віці від 21 до 30 літ. З сього числа було чистих 40%, які не надавали ся до військової служби. Які страшні цифри: 1,000.000 молодих людий фізично нездібних! А з того міліона було 730.000 таких, котрі не надавали ся до жадної служби при війську, отже були цілковиті калїки. Вони сьвідчать про чорну будучність американської держави.

Коли з тих фізично нездібних лікарі переглянули 10.000, переконали ся, що з них 800 було фізично нерозвинених, 800 хорих на серцеву недугу, 650 на сухоти костий, 550 на полові органи, 200 на слабу циркуляцію крови, 500 умово нерозвинених або хорих, 400 в части або цілком нервових. Один славний американський психіятр каже, що в Злучених Державах є 15% нервово хорих людий, а один славний психольоґ твердить, що сей процент буде далеко більший.

„Лайф Екстенжен Інститут", медичне товариство, яке занимаєть ся розслідом публичного здоровля, заявляє у своїм звіті, що в Злучених Державах нема майже одної особи, яка була би цілком здорова.

Сї цифри і заяви говорять дуже страшно про стан здоровля серед населеня Злучених Держав. Причиною сеї нездорової атмосфери, яку треба конче і як найскорше зреформувати, є самі люди, котрі не хочуть розуміти житя, котрі не хочуть застосувати ся до правил і законів здоровля.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

АЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 147, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся 25. мая. Просить ся членів, щоби кождий явив ся на мітінґ, бо як не явить ся, то заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Д. Мороз, предс.; Ю. Луців, писар.